№ 2. — Laupäewal, 16 januaril 1910. — № 2.

Esimene aastakäik.

Ilmub Ri[i]gistaste ühiskse „Ühis-elu“ kulul igal nelknädalal ja laupäewal.

Kuulutused on ... „Ühisus“ ja „Eesti ... Teadus“. — Kontor ... 10—5 ..., pühapäewadel ja ... 12—2 päewal.

Toimetus ja talitus:

СПБ Офицерская ул. № 5.

Pealinna Teataja

Tellimise hind aastige:

... 4 rub. — k.
... 10 „
... 05 „
... 70 „
... 35 „

Wäljamaale 6 rubla aastas.

„... Teadus ja Kodus“ eest ... 50 kop., poolest aastas 25 kop. ja „Eestimaa Talu... Teaduse“ eest 75 kop.

Üksik number maksab 4 kop.
Wäljaspool Peterburi 5 kop.

Adressi muutmine — 10 kop.
... adresi kui ka selle numbri ...

Kõrgem auhind ülihea omaduse eest.

Teadaandmine.

Esimese suurema Wenemaa mahorka-tubaku wabriku

Jwan Nikolaewitschi Dunajewi pärijate poolt

Jaroslawlis.

Selle läbi teatame austatud ostjatele ja tarwitajatele, et 26. detsembril 1909 a. meie wabrikus Jaroslawlis juhtunud tulekahju parast tellimiste täitmine ei jää sugugi seisma, waid saawad ajawiitmatalt täidetud.

Sunduseta omawalitsuse pinnale!

Meie rahwale ei taheta ikka weel täielikumat ja laiemale alusele seatud omawalitsust anda. Juba on üks põlw inimesi meil ... kasunud, kelle noorusel ajal juba kogu rahwast märke ja elujõuline tung omawalitsuse järel liikuma pani. Meie sundinud „maa ja rahwa esitajad“ ja walitsus ei suutnud ja ei suutnud kuidagi nii kaugele jõuda, et laialisema omawalitsusega alustust teha. Üleriikline maru jõudis ka meile. See tegi lõbrakat nägu ja lubati meil omawalitsus warsti üles seada. Ja lubati muidugi ainult. Ilma omawalitsuseta ei suuda aga meie mitte edeneda sest see on meile ainukene wõimalus riiklises elus kogu-wõimu ja -tahtet maksma panna. Omawalitsus on meie rahwale ainukene riikline tegewuse-haru, kus meie oma keel wõiksime talitada. Omawalitsuse mõiste ei ole aga mitte nii kitsas nagu meil harilikult arwatakse. Riigiõigus tunneb wäga palju ja wäga mitmesuguseid omawalitsuse wõi õigem waba walitsuse awaldusi. Selle asemel, et ainult maaomawalitsuse peale, mis meile kardetawasti anda ei taheta, kõiki lootust panna, niikaua meil wähemalt ajutiselt, kättesaadawate waba walitsuse (Freie Verwaltung) wõimaluste peale oma jõudu koondada. Ja wiimaste hulgas on kõige silmapaistwamad meie seltsid.

Muidugi ei ole seltsidel seda sundiwat wõimu käsitada nagu tarwiliste riiklistele ja walitsuse alusele seatud omawalitsuse asutustel, kuid seltside walitsus põhjeneb oma liikmete hulgas wabatahtlise allaheitmise peal. Meie tunneme ajaloost niisuguseid wabale alusele seatud ühisusi, milledel otse riikline tähtsus oli, näituseks Jnglise Ida-Jndia ühisus. Jnglise wabakaubitsemise eest wõitleja selts. Ameerika asundamise-ühisus, kelle loodud neegrite wabariik „Liberia“ Afrikas jõudsalt edeneb. Praegu on Austrias wabad rahwuslised kultura-ühisused, kes selle eest wõitlewad, et selles riigis koguni uuele alusele seatud rahwaste wahekorda luua: need ühisused püüawad just tegelikult uue õigusliku korra ideid sisendada. Muidugi on suuremat ühis- ja kogu-elulist arenemisejärge selleks tarwis, et suured hulgad wabatahtlikult teatawa eesmärgi kättesaamiseks ühinewad ja wõrdlemisi suuri ainelisi ohwrisi eesmärgi kättesaamiseks toowad. Mida kõrgemal hariduse järjel keegi rahwas seisab, seda laialisemat kuju kannab ka tema waba walitsuse korraldus.

Meil kurdetakse harilikult selle üle, et meie rahwas wäga wisalt üleüldistes asjades edeneda, et meie seltskond tuim olla. Wõtame aga Eesti hariduse-seltside aastaraamatu kätte, siis leiame, et meil paari aasta jooksul laialt üle riigi ligi 100 hariduse-seltsi on tärganud, et nende liikmete arw 11 tuhanda peale tõusnud ja nende warandus juba üle 850 tuhanda rubla on. Kui meie selle kõrwale Saksa-seltsi seame, kellel juba ainult Eestimaal 16 tuhat liiget, kuna Liiwimaal muidugi liikmete arw mitme wõrra suurem on, siis näikse seda muidugi meie miljonilise rahwa kohta wähe olewat. Meie ei pea mitte seda tähelepanemata jätma, et Saksa ringkonnad, mille seast nende hariduse-seltsid oma liikmeid koguwad, peaasjalikult linnades elawad, et nad jõukamad on ja et nende käes seni kõik omawalitsuse asutused on olnud. Meil puudub sajad aastad wältanud omawalitsuse eeskool, meie hariduse-seltside liikmed on laiali pillatud, on enamasti neist ringkondadest, kus oma kätega ja peaga igapäewast leiba teenitakse, ja meie rahwa õladel on seni ka suurem osa selle omawalitsuse kulutdest kanda olnud, mille juhtideks ja käsuandjateks Saksa ringkonnad seni on. Meie arwates wõiks igatahes neid tagajärgesi, mis meie paari wiimase aasta jooksul hariduse-seltside kõõna oleme kätte wõitnud, kaunis rahuloldawateks pidada. **Waba walitsemise aade laguneb meie rahwa seas seltside tegewuse ja osawõtmise näol laiali** ja walmistab meil tegelasi tulewiku maaomawalitsuse asutustele.

Muidugi ei ole praegu sugugi weel põhjust meie hariduse-seltside tegewuse tagajärgedega kõigiti rahule jääda, ja kõiki edasipüüdmise õhutusi ülearuseks arwata. Palju rohkem peame meie siin weel ära tegema. Kõik, kes omadu alusele rajatud tegewuse peale ülewalt alla waatawad, ja niisugusteist „tarkadest“ ei ole meil puudu, ei tunne, kahjuks, omawalitsuse mõistet põhjalikult. Omawalitsus ja temas walitsew waim ei tärka mitte nii, nagu seened wojal suwesööl, ward selleks, et omawalitsuse, waba walitsuse, waim rahwa kõiki kihtisi täidaks, on pikka eelkooli tarwis. Awaliku wõimu üle käsitamine ei suuda iseenesest weel sugugi omawalitsust luua, ward omawalitsuse õige alus seisab wabas tahtmise ja püüete paenutamises. Kui, näituseks, Tallinnas üks Eesti soost, kuid Saksa waimuga täidetud notarius sellepärast armas eneiel õiguse olewat linna walitsuse wastu jämedalt üles astuda, et seal enam Saksa herrad ei istunud, ja kui ta sellepärast linnale maksusi ei tahtnud wabatahtlikult ära tasuda, siis on see kõige paremaks tunnistuseks, et sellel isandal sõll midagi wõõram ei olnud kui omawalitsuse waimust arusaamine.

Meie hariduse-seltside koolide tegewusest wõib kõiksugust puudust leida, neid wõib ja peab arwustatama, kuid ülekohus on põhjusmõttelikult nende asutuste wastu wälja astuda, kes rahwast õpetawad wabatahtlikult mõne tähtsama ülesande täitmiseks oma jõudu koondama. Meil on seni rohkem rõhku selle peale pandud, **missugune nende seltside tegewus on olnud**, ja wähe on just seda seletatud kui tähtsat kogueluliist kaswatust meie rahwas nende seltside kaudu saab. Rahwast, kes küsime ja loodame kindlasti, sadade tuhandetena ühise ülesande ümber wõib ja tahab wabatahtlikult tööle asuda, ei suuda ükski wägiwõim tagasi põrmu rõhuda. Rahwas, kelle wäikesed silmakesed kesset wõerast rahwast seda asutamise-omadust ei ole kaotanud, waid kes igalpool ikka rohkem ja rohkem hakkab oma tulewiku jõudude koondamise alusele seadima, ei wõi mitte teiste armurikaste, kuid asutuswõimetute rahwaste käes mängukannikas olla. Ja kui wäikesed ei pea sellest seisukohast waadates need eksisammud olema, mis ehk noorusse õhinas ja teadmiste puudusel üksikute seltside tegewuses wõime leida!

Meie kultura ei edene ilma jõudude koondamiseta, ja et meil muud täieliukumat wabawalitsuse wõimalust ei ole, siis waime jelleks niisuguse tee, mis meile kättesaadaw on. Meie walmistame sel tombel pinda wabamale ja õiglasemale kogueelu korrale oma kodumaal. Tarwis on sellepärast, et meie oma hariduse-seltside igapäewase töö kõrwal ikka ka seda alust paljastaksime, mis selle töö kandja on. Wististi kindlustaks see märkija meie hariduse-seltside alust ja tulewiku, kui meil üleüldine arusaamine maad wõtaks, et iga rubla, mis hariduse-seltsi heaks antakse, wabatahtlik maks on selle waba walitsuse edendamiseks, mis meie ise oleme oma kulturaliste püüete korraldamiseks loonud. Ja wäikene peab tõesti nende „haritlaste“ arusaamine meie rahwa kultura püüetest olema, kes ennast 30-kopikalise aastamaksuga „wabaks ostawad.“ Siin wõiksime ja peaksime sakslastest eeskuju wõtma. Riik ja awalik omawalitsus sunniwad meid nende kasuks maksusi maksma, wabal omawalitsusel ei ole aga muud teed selleks, kuid seda korjata, mis wabatahtlikult antakse. Kellegi käest ei wõi muidugi üleliia üleüldise kasuks nõuda, kuid õodne on siiski näha, kui inimesed, kes tuhandad teeniwad, kes suurte waranduste omanikud on, ainult kopikatega oma osawõtmist üleüldsete ettewõtete wastu awaldawad. Meil ei ole wist mitte ühtegi inimest, kes 25 rubla iga aasta mõne hariduse-seltsi heaks maksaks, ja see ei oleks ju rohkem, kui ainult 2 rub. iga kuus! Hariduse-seltside aastaraamatu toimetaja kurdab õigusega selle üle, et just jõukamad ja enam haritud ringkonnad loiumad on, tuhandete rublade kokkukogujad on just majanduslikult nõrgemad toetajad jõuud.

Hall ja püüeteleehw on praeguse ajajärk, kuid ka tema kaswatab ise eneiele wastusjooksawad püüded, sest surumine ja wastutõuge on alati ühesugused. Meil jääks wärskemate püüete teeks laialist woolu waba walitsuse poole suunitada. Meie annaume, mis meilt seaduslikult nõutakse, kuid seda rohkem annome wabatahtlikult selle kasuks, mis meilt ükski seadus wõtta ei wõi, nimelt, oma kõrgema ja laialisema kultura aluse kinnitamiseks. Ja siin peaks meie kultura eelwägi, meie õppiw noorsugu, esimeses reas sammuma, ja tema lippudel peaks nüüd ajakohaselt lehwima: „Waba walitsuse kaudu!“

Kus on meie õppiw noorsugu? Paljud tema ridades on selle woolu laiwuest arusaajad?

Wenemaa ühistegewusline seisukord.

III. 2

Põllutöö-ministeriumi poolt wäljaantud nimekirja järel oli Wenemaal 1907 a. hakatusel 1056 nõnda nimetatud „**põllumajanduslist ühisust**“*). Nendest on Liiwimaal 127, Poltawa kubermangus 70, ja Kuramaal 61 ühisust. Esimene põllumajanduslise ühisus asutati alles 1870 aastal. Praegu on juba umbes 1500 põllumeeste seltsi 150,000 liikmega.

Wenemaa põllumajanduslised ühisused töötawad peaasjalikult sidjeostu ühisustena. Nad ostawad liikmetele põllutöö riistu, masinaid, seemet, kunstsõnnikut ja muud tarwilikku. Sagedasti hoolitsewad nad ka karjakaswatamise ja mesilastepidamise eest, puhastawad ja sorteeriwad wilja, müüwad wilja ja ajasaadusi. Wiimastel aastatel on nad ühe Wenemaa kohta wäga tähtsa ülesande, nimelt terawilja parema müügile toimetamise kallale agarasti asunud. Mõnedel nendest on juba korda läinud põllumehi wahetkauplejate alt wabastada, keda Wenemaal iseäranis palju on. Samara kubermangus Alekseiewa küla põllumajanduslise ühisus ehitas wiljaaida mis 25,000 rubla maksab ja kuhu 240 tuhat puuda wilja sisse mahub. Selle läbi on see ühisus põllumeeste sissetulekut wiie aasta jooksul 20,000 rubla wõrd suurendanud. Poltawa kubermangu Karlowa küla põllumajanduslise ühisus ostab ise põllumeeste käest kõik wilja ära. Konstinagorodi põllumajanduslise ühisus Herjoni kubermangus müüb wilja koguni sõjawäelegi. Peale selle müüwad mõned hiljuti asutatud põllumajanduslised ühisused Jaroslawi kubermangus sõjawäele ka kuiwatud aiawilja.

Teiste põllumajanduslise hulgast tuletame weel Olgino küla ühisust, Stawropoli kubermangus, meelde. See ostab põllutöö riistu, masinaid jne., müüb wilja, wõid, weini jne. Kutaisi ühisus müüb siidi, puuwilla, weini jne.

Senini on, kahjuks, ainult kaks põllumajanduslise ühisuste keskühisust ehk liitu asutatud, Riias ja Peterburis. Wiimane nendest. Peterburi liit, ühendab 23 põllumajanduslist ja 20 tarwitajate- ning kredit-ühisust, mis Peterburi ümbruskonna talupoegade asutatud on. Sellel „keskühisusel“ on Peterburi linnas alaline põllutöö masinate, seemnete ja teiste tarbeainete näitus ja ta täidab liikmete tellimisi nende asjade peale.

IV.

Teeme nüüd **walmistamise- ja walmistajate-ühisustega** põllumajanduse, käsitöös ja tööstuses tutwust. Kõige tähelepanemise wäärilisemad nendest on ühispiimatalitused, ehk nagu neid Wenemaal nimetatakse „wõiühisused“. Siberi suur wabamaa tagawara ja suurepärasilised toomulikud heinamaad on põhjuseks, et seal õige lühikese ajajooksul wõiühisused lopsakalt õitsele on löönud. Wõiühisust hakati Siberis suuremal hulgal 1903 a. saadik asutama. Sagedasti asutati neid sinna, kus wõõi enne töötaw kapitalistlise wõiwabrik pankroti jäi. Praegu on Siberis 800 wõiühisust 120,000 liikmega, kes 700,000 lehma peremehed on. Nende ühisuste aastane läbikäik ulatab 16 miljoni rublani. 40% kõigest Siberi wõist tuleb nendest ühispiimatalitustest.

1908 a. algul asutati Kurgani linnas Siberi wõiühisuste keskühisus ehk liit, kus praegu 80 ühisust liikmeks on. Paljud nendest ühisustest on ka tarwitajate poe awanud. Nad on kohustatud kõik oma wõi keskühisuse kätte andma. Nad on ka kohustatud keskühisuselt kõik põllu- ja majapidamises tarwilikud asjad wõtma. 1908 aastal tõusis keskühisuse läbikäik juba 2½ miljoni rublani. Wäljamaaga on tal kindlad sidemed. Jnglismaal ja Taanimaal ostetakse tema wõid heameelega.

Ka Europa-Wenemaal leidub nüüd wõiühisusi, iseäranis rohkesti Wologda kubermangus. Nii et meil praegu üle terwe Wenemaa umbes 1000 wõiühisust 140,000 liikmega.

Peale selle on Wenemaal weel teisi põllumajanduslisi walmistamise ühisusi, nagu näit. maarentimise ja harimise ühisused; aga nende arw on weel wäike. Ka kõrgema haridusega mehed hakkawad nüüd põlluharimise koloniasi ehk asundusi asutama, nagu näit. Kaukasias.

Walmistajate*) ühisused ehk Wenekeeli „arteliid“ on õige wanast ajast pärit ja nendes on kalamehed, wee-, ehitus- ja muud töölised ühinenud. Nad oliwad aga hääwinemisel ja alles nüüd hakkawad nad jälle elu awaldama. Tööühisused, mida küla kodukäsitöölised, ja linna rätsepad, kingsepad, tislerid ja teised käsitöölised on asutanud, on uuemal ajal tekkinud ja wõitlewad suurte raskustega, et eluõigust wõita.

Nagu tuttaw, edenewad Jtalias, kus kapitalismus niipalju edenenud ei ole, kui mujal Lääne-Europa riikides, ja kus peaaegu kõigis rahwa kihtides huwitus tööühisuste wastu suur on, need wiimased s. t. tööühisused päris hästi. Wenemaal on aga kapitalismus weel wähem edenenud kui Jtalias. Peaks huwitaw olema kuulda, et Uralimägedes tööliised mitu pankrotti jäänud kroonu wabrikut enda kätte ei wõtnud, et neid ühistegelisel alusel käima panna. Nõnda näit. oli tööühisus Nishni Jsjetis põllutöömasinate walmistamise enda kätte wõtnud ja sai 1908 a. selle töö juures 15,000 rubla puhast kasu. Sellel ühisusel on 210 liiget, kes kõik wabrikus tööl on.

V.

Poliitiliselt ja usuliselt on Wenemaa ühistegewusline liikumine **erapooletu**. Peaaegu kõik rahwakihid wõtawad sest osa, ka wäikekodanlased ei jää wälja. Aga suurem osa liikmeid on talupojad, nagu nad ka suurema osa rahwaarwust wälja teewad. Kui meie oma maa liikumist Saksamaa liikumisega wõrdleme, siis näeme, et meil linna ja maa ühisuste wahel mingisugust waenu ei ole, mis Saksamaal, kahjuks ikka weel awalikuks tuleb. Peterburi ühistegewuse komitees, millest meile loodetawasti „Üleüldine ühisus“ saab, on peaaegu kõik ühistegewuse harud ühendatud. Ka waimu poolest ei ole ühisuste wahel mingisugust lõhet: põllumeeste ühisused on niisama edumeelsed, kui linnalaste ühisused, kitsaid walmistajate kasude püüdmisi ei tule nähtawale. Sagedasti täidab ühisus kõiki tarwitusi: ta on „weel kõikide weskile“.

Wene talupoeg peab kõige rohkem lugu tarwitajate ühisusest, ehk ta küll ka ühegi teise ühistegewuse haru wastu waenulik ei ole. Esimesel Poola tarwitajate-ühisuste kongressil 1908 a. sügisel tehti koguni otsuseks, et seal kus tarwitajate-ühisus juba olemas, enam tarwis ei ole põllumajanduslist ühisust asutada. Tarwitajate ühisused peawad aga põllutööriistu, masinaid jne. muretsema hakkama. Sel teel saadakse haritud jõudude puudusest üle, mis maal sagedane nähtus on.

Peale selle, et mitmesugused ühistegewuse harud sinnasti käsi käes töötawad, läheb Wenemaa ühistegelise liikumine Lääne-Europa liikumisest weel sellega, nimelt isewalitsuse ja koostöötamise poolest, mis maa ühisuste ja paljude maakondade omawalitsuste ehk semstwote keskel awalikuks tuleb. Semstwod annawad põllumajanduslistele ja ka teistele ühisustele sagedasti raha laenuks ja aitawad haritud jõudude nõuandmisega. Ühisuste kaudu on aga semstwol kõige parem uusi põlluharimise nõusid talupoegade keskele kanda, sest ühisustel on talupoegadega palju rohkem kokkupuutumist kui semstwotel.

Mitte wähem tähtis, kui semstwote sõbralikkus, ei ole meie wainline toetus, mida ajakirjandus pakub, olgu ta mis tahes sihiline. Ühistegewusega teewad nüüd ka kõige wäikemad kohalikud lehekesed tegemist.

Ülewenemaaline ühistegewuse kongreis, mis 1908 a. aprilli kuu lõpul ära peeti ja kus kõiki ühistegewuse harude poolt umbes 800 saadikut koos oli, leidis suurt wastukõla ja andis liikumisele palju hoogu edasipoole. Ühisalituste arw on niikiresti kaswanud; Moskwa tarwitajate ühisuste liit töötab kõige paremaid tagajärgeid; kaks ühistegewuse-panka on asumas: üks Warschawis Poolamaa ja teine Moskwas Sise-Wenemaa tarwis. Lühidalt: ka meil on ühistegewus edenemas, ehk tal siin küll iseäraliste, ainult Wenemaale omaste, raskustega wõitlemist on.

Kuidas Riia kubermangu-walitsuses toimetati.

Selle kohta pakub nüüd siseasjade ministeriumi poolt toime pandud rewisjon õige huwitawat materjali. Peakangelaseks on kubermangu talurahwa-asjade komisjoni alaline liige Martischewitsch. Wiimane oli enne Wenemaal kohtu-uurijaks, kust ta Wiljandisse komisariks nimetati, sealt läks ta warsti kubermangu walitsusesse kõrgema ameti peale. Kui Martischewitsch alles weel Riias komisjar oli, siis õõkas ta kubernerile niisugust nõu anda, et wiimane wiljakalduse puhul kubermangu talurahwa asjade komisjoni kaastegewusel talupoegade tarwis wilja laiaks osta. Wiljaostmine usaldati Martischewitsch kätte, kelle kätte wallad selleks pidiwad raha andma. 1904 a. oli Martischewitsch juba talurahwa-komisjoni alaline liige, ja selles ametis nõuab ta kindlasti, et wallad wiljaostmiseks temale wäärtpaberisi saadaksiwad, mitte aga raha. Mitte ükski wald ei tohtinud ise oma wäärtpaberisi ümber wahetada. Wallad teadsiwad juba, kuidas selle wiljaostmisega tõepoolest lugu on, otsiwad siis ka kõiksugu põhjusi, et aga mitte lasta wilja osta, kuid siiski wõis Martischewitsch 30—40,000 rubla eest wäärtpaberisi „kokku kasurada“, ja kõik need paberid müüs Martischewitsch täiesti oma käe peal ära, ilma et keegi oleks teadnud, kuidas seda toimetati. Nüüd on rewisjonil selgunud, et Martischewitsch üleüldistes aruandes wäärtpaberite müügi hind palju alam on kui ta tõesti sel ajal oli. Arwatakse, et see „wahe“ umbes 7—8 tuhat rubla wälja teeb, kui aga seda meeles pidada, et Martischewitsch kaks aastat „talurahwast näljasurmast peastes“, siis tõuseb see „wahe“ ka kahekordseks. Mõnel wallal on weel raha wiljaostmisest üle jäänud, kuid tagasi saadetud ei ole midagi.

Martischewitsch ei teinud aga ainult ühe „heategu“, waid ta otsis eneiele uusi tööharusi. Ta annab käsu wälja, et kõik walladede hooned oleksiwad kubermangu talurahwa asjade komisjoni juures ära kinnitatud, kus selleks iseäraline kinnitamise jaoskond awatakse. Kõik wallad maksawad üleüldse iga aasta umbes 30 tuhat rubla kinnituse-raha. Asjaajamiseks nõutas Martischewitsch kroonu käest 10 tuhat rub. iga aasta, sellest pidiwad 17 komisjari 3 tuhat rubla saama, wallakirjutajad — 4 tuhat rubla, ja ülejäänud 3 tuhat jäiwad Martischewitsch kätte kantselei kulude katmiseks.

Martischewitsch nõudis, et komisjarid temale saadud raha wastu kirjalikud tunnistused oleksiwad saatnud, ehk seda küll sugugi tarwis ei olnud. Komisjarid täitsiwad seda nõuet. Pärast tarwitanud aga Martischewitsch neid kwitungisi selleks, et komisjaride tänukasu rahasi enesele wõtta, kuna ta aruandes need kwitungid rahade wäljamaksmise tunnistuseks ette pannud, mis komisjarid selle kinnitamise tasu kättesaamise puhul saatnud. Nii talitas Martischewitsch nelja aasta jooksul, kuna ta komisjarid ühtkindlalt tänutasust

*) Siia hulka käiwad ka meie põllumeeste seltsid. Sise-Wenemaa põllumajanduslised ühisused (сельско-хозяйственныя товарищества) lähewad meie põllum. seltsidest osalt lahku. Tõlk.

*) Ka wõiks neid tööühisuseks nimetada, sest siin ühinewad töölised ühise töö jaoks. Tõlk.

ilma jätnud. Wiimaied kaiwad Riias, warsiwad küll kantseleisi järele mikš enam tänutaiu ei anta — sealt ei saanud nad aga ka midagi teada. Martichewiti enese käest ei julgenud nad aga järele pärima minna. Kui palju Martichewiti see kombel on teeninud, ei olla weel teada.

Peale selle olla Martichewiti wallaraamatute walmistamise eest iga walla käest 5 rubla nõudnud, kuna ta aga ise wallaraamatud kroonu kulul lasknud walmistada, sel kombel teenis ta jällegi 2 tuhat rubla; niisama wõttis ta talupoegade käest kõrtsiguriinnamärkide eest taiu, mis ta aga pidi ilma taiuta saajatele kätte saatma. talurahwas pidi temale ostetud kella ära taiuma jne.

Nüüd on Peterburist Riiga tähtsamate asjade uurija saadetud, kes Martichewiti tegemise üle peab selguit muretsema.

Martichewiti aruanded on talurahwa asjade komisjoni eesistuja poolt alati kinnitatud, ja selleks on ikka Liiwimaa kuberner wõi tema asetäitja olnud.

Martichewiti on see koht pealinna saatnud, kus praegu ka Liiwimaa kuberner wiibib, kes, nagu kuulda, haigeks olla jäänud.

Nii teatatakse Riia kubermangu-walitsuse esialgsest rewideerimisest „Retch'ile“.

Wäljamaalt.

Türgi parlamendi hoone on maha põlenud.

Tscheragani loss kus Türgi parlament oma koosistumisi pidas on täiesti maha põlenud ja sellega ühes ka hulk tähtsaid dokumentisi tulekaotsi saanud. Kindlalt ei tea, kust tuli on hakkanud. Esialgu arwati, et tuli lihtsalt kogemata lahti peasis, kuid nüüd wõtab ikka kindlamalt see arwamine maad, et parlamendi hoone põlema on süüdatud. Tule süütamise kahtlust teeb see weel suuremaks, et weewärk rikutud oli ja wett ei saanud.

Türklased on kangesti ebausklik rahwas. Paljud usuwad nende seast nüüd, et Allah selle eest kätte maksnud, et parlament endise sultani lossis koosistumisi pidas. Endine scheik ul-islam (Muhamedi usu ülem-waimulik) oli omal ajal kangesti selle wastu, et parlamendi hooneks endise sultani loss määrati, sest see olla Muhamedi usu järel suur patt, kui keegi suurelt sinna elama asub, kus rugipea elanud on olnud.

Üks osa türklastest kinnitawad jälle et wangis olew sultan Abdul Hamid ise on lasknud lossi põlema panna. Kui palju see jutt põhjendatud on, ei ole teada. Kuid kindlalt wõib arwata, et endise walitsuse pooleohoidjad ja saadikutekoja wastased parlamendi hoone lasksiwad põlema panna.

Praegu peab parlament noor-türklaste komitee ruumides oma koosistumisi.

Türgi uus ministerium.

Türgimaal on uus ministerium kokku seatud. Neil päewil astus ka uus ministerium juba parlamendi ees wälja ja peaminister Hakki paicha luges programmi kõnet. Oma kõnes juhtis peaminister saadikute tähelepanemist selle peale, et uus walitsus kõige pealt õiguste eest e g e m i s t oma pea ülesandeks jätab. Tagurlised woolud olla nüüd maha surutud ja põhjuseadus on au sisse saanud, sellepärast leiab peaminister, et kõik iseäralised abinõud rahu ja korra alalhoidmise pärast täitsa ülearused on. Nende ametnikkude seisukorra parandamist, kes kohtade pealt lahti on lastud, loeb peaminister tarwilikuks; sellekohane seaduse-eelnõu ongi juba saadikutekotta arutusele antud. Rajamaades tuleb selle eest kõige suuremat hoolt kanda, et üks rahwas teisele liiga ei teeks ja kedagi taga ei saaks kiusatud. Põllutöö paremale järjele tõstmise peale tahab walitsus rohkem rõhku hakata panema, kui seda tänini on tehtud. Riigi-jõu suurendamiseks tuleb sõja- ja laewawäge korraldada. Kuid Türgimaa ei taha kellegi peale minna, waid püüab teiste suurrikidega heas läbisaamises seista.

Peaministri kõne wõeti saadikutekoja poolt waimustusega wastu. Kui uus walitsus tõesti sellest programmist kõwasti kinni peab, ruba peaminister saadikutekojas awaldas, siis wõib Ottomannide riik peagi õitsewale järjele tõusta.

Weeuputus Pariisis.

Mere poolt puhuwa maru tagajärjel hakkas weei Seine jões kiirelt tõusma ja mattis paljud uulitsad ja madalamad innajaod oma alla. Inimesed pidiwad keldriruumidest wälja kolima ja paljud waesemad perekonnad on kõige suuremasse waletuse sattunud. Paiguti uulitsatel sõidetakse lootsikutega. Praegu teatawad Prantsuse ajalehed, et wesi juba waisuma olla hakkanud, aga harilik seisukord ei ole weel kaugeltki tagasi tulnud.

Saadikutekoda määras puuduist kannatawate perekondade heaks 2 miljoni franki, kuid see ei ulata mitte kaugeltki et kibedat häda ja waletust, milleesse paljud perekonnad sattunud, kõrwale saata suudaks. — Telegrafi ühendus Austria, Hispania ja Portugaliaga sai maru tagajärjel rikutud.

Saksa õpetlased Soomemaa kohta.

Paljud Saksa õpetlased, nende seas pea kõik Saksamaa ülikoolide professorid on märgukirja kokku seadnud, milles selle kohta protesti awaldatakse, et Wene walitsus Soomemaa politikalist iseseiswust ära tahab kaotada. Märgukirjas räägitakse kõige eesti, et märgukirja kokkuseadjatel wähemalti nõu ei ole Wenemaa siseministeesse asjadesse ennast segada, kuid rahwaste õiguse nimel seiawad nad, et töötub, mida Soomemaa alalbestmise korral anti tema politikalist iseseiswust alalhoida, kindlalt peaks saama pestud. Peale selle wõida terwe Europa raha Soome küsimuse küljes seista. Märgukirja kokkuseadjad awaldawad selle üle kahetsust, et kulturalise Soome maa ja rahwa suures Wene walitsus rahwaõigust tähele ei pane ja sellega Soome kulturat häwitada aitab. Wene kodanikud, iseäranis aga riigiwolikogu-liikmed peaksiwad kindlalt seda nõudma, et Soomemaa iseseiswuse peale mitte tormi ei saaks joostud.

Seda märgukirja on nüüd mitmed Saksa ajalehed arwustamise alla wõtnud. Nad ei salga, et põhjused, mida märgukirjas wälja üteldakse, küllalt õiged ei ole, kuid nad kardawad, et märgukiri waewalt Soomemaale kasu wõib saata waid ennemalt kahju, sest et Wenemaa ennast sellega haawatud tunneb olema, et talle Soome asjasi ettekirjutatakse ja sellepärast wahest weel waljumad abinõud soomlaste wastu tarwitusele wõtab.

Belgia uue kuninga üle

teatawad Belgia ajalehed huwitawaid teateid. Kuninga kodune elu olla wäga lihtne ja ilma hiilguseta. Iseäranis palju rõhku paneb kuningas oma laste kaswatuse peale, et need rahwa eluga maastmadalast juba tuttawaks saaksiwad. Noor troonipärija, kes praegu alles 8 aastane on, saab wäga lihtsalt kaswatud, kõik hellitamine jäätakse koguni kõrwale. Olgu missugune ilm tahes, ikka peab troonipärija ühel ajal jalutamas käima. Kõik sõidud, mis troonipärija linnas teeb, sünniwad kas uulitsa raudteel wõi woorimehega, sõita ei lase kuningas talle salgi autoda. Kui troonipärija oma kooliõpetajaga raudteed mööda sõidab, siis sünnib see ikka kolmanda klassi waguonis. Troonipärija kannab alati lihtsaid riideid, nii et teda teiste poisikeste seast raske on ära tunda.

Wenemaalt.

Õhulaewastiku muretsemine hakkab ka Wenemaal päewakorrale tõusma. Praegu on umbes miljon rubla sellest rahast üle jäänud mis Wene seltskond sõjalaewastiku suurendamiseks wabatahtliselt oli kokku kogunud. Nüüd on selle komitee esimees, kes selle raha üle walitseb, küsimuse päewakorrale wõtnud, kas seda raha mitte Wene õhulaewastiku suurendamiseks ei tule ära tarwitada, sest tulewastes sõdades ilma õhulaewastikuta ka merewägi enam läbi ei saa. Kord on komitee küll otsustanud, et see tema wõimuses ei seisa, jarnajel wiisil annetatud raha otstarbet muuta ja et paluda tuleb Kõigekõrgemalt poolt luba seda raha õhulaewastiku peale wälja anda. Nüüd kutsutakse aga ajalehtedes annetajaid üles, oma arwamist selles asjas awaldama, ja komitee kutsutakse ka uuesti kokku.

Riigipanga nõukogu on uue korra heaks kiitnud, mille järel pank wäikelaenu asutustele lihtsalt aja laenu awab. Uus kord teeb lihtlaste laenude andmise palju hõlpsamaks, sest et wäikelaenu asutustele wõlaandmiseks mitte enam riigipanga nõukogu luba ei nõuta.

Rahwahariduse minister on Warschawi, Wilna ja Riia õpekonna kuratorite käest selle üle teateid nõudnud, kas 1909. a. jooksul selle tagajärjel, et seal emakeelsed erakoolid on awatud ja rahwakoolis emakeeles õpetada lubatud, Wene keele oskamine mitte tagurpidi ei ole läinud, ja kui see nii on, siis kuidas edeneb Wene keele õppimine erakoolides.

Õigustega erakoolide ebaõiandmine ühe omaniku käest teisele ilma ministeriumi nõusolemiseta ei ole mitte lubatud, nagu minister seda oma ringkirjas seletab.

Kapten von Richter, kes hiljuti miinilaewa „Wsadnik“ kuiwale kinni ajas ja kes kroonule sellega kaunis palju kahju tegi, pidi wastutusele saama wõetud. Nüüd on aga seesama ohwitser koguni miinilaewade osakonna ülemaks nimetatud. Et oska ta ühe laewa üle walitseda, siis harjuta ja täienda ennast suurema osakonna juhatamise abil, tähendab selle kohta „Retch“.

Kanger-Ida korra kohta mõned näitused: Riigiwolikogu määras 16 milj. selleks, et Ussuria maakonda kiwiteed ehitada. Kohalikud elanikud ootawad suure huwiga, kas seda teed hakatakse ehitama wõi ehk sünnib temaga sedasama, mis enne seda suure postitee ehitamisega. Postitee ehitamiseks kulutati palju kroonu raha. 1906. a. aruandes leidub teate, et see tee täiesti korras olla, et teda mööda weorid ja suurtüki wõiwad liikuda. Kuid juba 1908. a. ei leidnud inseneerid, kes uue liinitee sihti pidiwad ajama, mitmel pool postitee jälgigi. Kuhu ta kadus, seda teawad ainult tema ehitajad ja parandajad. — Läinud kewadel muretseti Amuri jõele terwe parw wäikesi suurtüki-laewu, mis 19 milj. rubla maksawad. Kogu suwe ajal ei elanud need laewad muud midagi teha, kui kuiwale kinni sõita, katsekarjutusi ja laskmisi ei wõetud mitte kordagi ette. Miks tarwis arwati neid muretseda, see jääb saladuseks. — Hardinist wiidi suure kuluga küünlatarnud Habarowskisse. Nüüd leitakse aga, et neis kasarmutes wõimatu on elada: nad on külmad, niisked ja mustad — ja nüüd hakkawad nad logunema. Sõjawäe moonamuretsejad ehitasiwad suure aurumeski, mis üle 100 tuhande rubla maksis. Nüüd seisab see weski suurem osa aastast tööta, kuna jahu lastakse erainimeste weskites jahwatada.

Riiewi ewangelistide kogudus on omale ajutise palwemaja ostnud ja awalikult ka sisse õnnistanud, millest kohalik waimulik ja hulk rahwast osa wõtsiwad. Nüüd tahab kogudus oma wanemate ja lehwemate liikmete tarwis warjupaika ehitama hakata. Palwemaja ehitamise kapital korjatakse wabade annetena kokku. Ka üleilmlise pabtisti-koguduste liidu käest saadi abi. Uue palwemaja, mille plaan juba walmis on, tahetakse nii suur ehitada, et temasse 3 tuhat inimest sisse mahuksiwad.

Uuue heategewaks otstarbeks. Tomski seltskonna tegelane Makuschi annetas 100 000 rubla rahwaülikooli asutamise jaoks.

Endine Eestimaa kuberner Lopuhin, on Siberis oma sunnisasumise paigal Minusinski Siberi panga jaoskonnas õige wäikese palgaga ametisse astunud.

Nõupidamine wäljarändamise üle. 11 januaril awas kaubandus- ja tööstuseministri abi Müller koosoleku, mis uue wäljarändamise seaduse eelnõu walmistöötamiseks kokku sai kutsutud.

Ta räägib järgmist:

Wäljarändamine on kahesugune: 1) jäädaw ja 2) ajutine lahkumine kodumaalt teenistuse otsimiseks. Et need kaks sootu isesugust liikumist on, siis peab ka kumbagi peale isesuguse pilguga waatama. Rohkem tähelepanemist peab koosolek ajutise wäljarändamise peale pöörma. Et Ühisriikidesse rändamine iseäranis suur on, näitab see tagasi rändamine, mis Amerikas tööstuse kukkumine sünnitas. Selle tagasitulekule kergenduseks kulutas Austria-Ungaria walitsus õige suuri summasi. 60 aastate sees oli Poolamaalt palju wäljarändajaid. Nüüd on aga wäljarändamine enam ülemaaliseks saanud. Wäljarändajad on enamasti waesemad inimesed, kellel kodumaal teenistuse wõimalus ja maa puudub. Wäljamaal aga wabrikute ja tööstuse kohtades teenides saawad nemad 2 kuni 6 rbl. päewas palka. Kokkuhoidlikult elades jätawad nad oma aasta palgast umbes 600 rubla järele. Kui niisugused wäljarändajad mõned aasta pärast jälle kodumaale tagasi sõidawad, siis toowad nad enestega kauni summakese raha ja teadmise ühes, mis neil wõimalikuks teeb kodumaal iseseiswateks peremeesteks saada.

Teisisugune on Saksamaale mõe- ja põllutööstusele wäljarändamine. Sinna ei tarwitsata mitte kauaks ajaks.

Et aga wäljamaale rändamine palju saamise pärast suurte raskustega ühendatud on, siis katsutakse salaja üle piiri peaseda. Siin tulewad wäljarändajatele mitmesugused wäljasaaja agendid appi ja kurnawad abitarwitajate tööjõu oma kasuks ära. Pealegi läheb wäljasõitjate raha wäljamaa pankadesse. Walitsus peab seda asja korraldama, kui ta tahab rahwa majanduslist tulu silmas pidada. Wene wäljarändajad saagu Wene

---

Kahekordne orjapõli.

(Jutt minewikust.)

N. N. Leikini järel J. W.

— Noh, üks kõik, kas wõi tema terwiseks. Ta on meil tark tüdruk.

Mängijate seltskond tõusis üles ja läks laua juure.

— No, küll on teil aga klaasid! Need on päris mitme mehe jaoks! — hüüdis külaline.

— Nad näitawad ainult nii suured olewat... — ütles perenaine.

— Niisugused peawadki abielurahwa klaasid olema! — tähendas teine külaline, wiskas topsi ära ja pistis kahwli suhupiste sisse.

— Head õnne!

— Kui wana tütrekene juba on?

— Seitsmes aasta on peal. Õpetan teist juba lugema — ütles Aleksandra Petrowna ja silitas tütre pead! — Para lubas talle klaweri osta. Tahame muusikat õppida lasta. Ta mõistab ju praegu laulusi peast. Loe, kullakene, rohuturtiu laulu.

Tütarlaps peitis esiteks pea ema kleidi taha ära, pärast waatas sealt wälja ja luges kaks esimest salmi ette.

— Tore! tore! Jubli tüdruk! — kiendasiwad külalised. — Õnnest hiilgawa näoga ema läks söögilaua juurest eemale Wasili Stepanowitschi juurde, kes pristawi abilise ja oma wana, poismees onuga kaarta mängis. Ta jäi Wasili Stepanowitschi kõrwale seisma ja küsis temalt tasakesi kas aeg ei oleks külalistele desserti anda, kas punschi tarwis ei ole jne.

— Tema muud kui muretseb söögi-joogi eest. — seletas Wasili Stepanowitsch oma kaasmängijatele ja tõmbas naise enese juurde. — Feodor Feodorowitsch, ehk soowite punschi? — küsis ta pristawi abiliselt.

— Punsch on küll sõjamehe jook, aga ma pean siiski ei ütlema, — wastas pristawi abiline kumardas ja lõi laua all jalgu kokku.

Kell kolm kaeti laud õhtusöögiks. Külalised sõiwad, arutasiwad kaubitsemisest, Isaaku kiriku lauljatest ja hakkasiwad iga üks oma poole minema. Pristawi abiline seisis eeskojas ja wajutas ühe jala pealt teise peale. Ta otsis wahel oma mütsi, wahel kalossisi ja ootas nähtawasti, millal külalised ära lähewad.

— Mul on tarwis teiega ja Aleksandra Petrownaga millegi üle rääkida. Sellepärast ma wiibingi aega — ütles ta wiimaks Wasili Stepanowitschile.

— Olge nii lahked... Mis see on? — küsis Wasili Stepanowitsch ja wiis ta oma magamise tuppa.

— Asi on wäga paha ja käib Aleksandra Petrowna kohta.

Wasili Stepanowitsch tundis nagu terawat pistet, ta aimas juba asja.

— Saschа, kullikene tule siia! — hüüdis ta Aleksandra Petrownat — Feodor Feodorowitsch tahab meile midagi paha teatada. Ära sa aga ära ehmata, kullakene.

Pristawi abilisel oli piinlik edasi rääkida.

— Mul on kole piinlik teile niisugusel päewal, teie nimepäewal seda teatada, algas ta. — kuid siiski ükskõik... kui mitte täna, siis homme ikkagi oleks pidanud. Meile tuli juba eila käsk...

Aleksandra Petrowna kahwatas ära.

— Tean, tean... — hakkas ta rääkima. Wistist nõuab mind mees politsei kaudu.

— Õnnetuseks jaa... Meile tuli paber kohalise maakonna ülema poolt.

Wasili Stepanowitsch lõi kahte kätt kokku.

— Feodor Feodorowitsch kas siis tõesti midagi teha ei wõi? — küsis ta.

— Wäikese pikendust wõib teha. Haigust... wõi midagi sellesarnast.. aga sõitma peab ikkagi.

— Aga kui ma ei sõida? — pani Aleksandra Petrowna küsimuse.

— Seadus on halastamata. Teie käest wõetakse politsei kaudu pass ära ja saadetakse tapiga.

— Jumal! Millal lõpeb mu kannatus?! — hüüdis Aleksandra Petrowna ja langes nuttes diwani peale.

Feodor Feodorowitsch wabandas weel mitu kord ja läks ära.

Wasili Stepanowitsch ja Aleksandra Petrowna ei maganud terwel ööl. Aleksandra Petrowna nuttis wahel, wahel ajas ta enese keha hüsterikaliselt sirgeks ja murdis käsi, Wasili Stepanowitschil ei olnud enam sõnu tema waigistamiseks. Ta käis pika sammudega mööda tuba, haaras tihti kätega ümber pea kinni ja kordas aeg-ajalt:

— Sascha, inglikene, rahusta ennast. Nu, küllalt, ära nuta ennast... Sa oled ju niisuguses seisukorras...

Läks walgeks, aga nad ei maganud ikka weel. Wasili Stepanowitsch läks Aleksandra Petrowna juurde, istus tema kõrwale, wõttis ta ümbert kinni ja ütles:

— Sul on waja sõita, Sascha. See on kindel. Ega ometi ennast tapiga wiia ei wõi lasta. Kuid ma ei lase sind üksi. Ma sõidan ise sinuga. Meie räägime temaga isiklikult läbi. Wõib olla on ta nõus. Ega ta ometi kiwi ei ole! Lubame talle wiiskümmend rubla kuus, seitsekümmendwiis, jada wiimaks... Wõtame wõlgu, elame ühes toas, aga ostame priiks. Kui aga mees nõus ei ole, — litsas ta wälkuwal pilgul juurde. — noh, ka siis on weel üks abinõu...

Ta kumardas Aleksandra Petrowna juurde ja sosistas talle midagi kõrwa sisse. Aleksandra Petrowna jahmatas.

— Wasja, kullakene!... Mis sa räägid! Ole wait! Mõtle järele! — hüüdis ta ja haaras tema pea ümbert kätega kinni. — Ei! Lase parem mul üksi otsa saada, lase mul üksi kannatada, sa aga uurretse laste eest. Kes siis nende eestkostjaks jääb?

Wasili Stepanowitsch istus norgus peaga ja wahtis põrandale.

Järgmise päewa õhtul tegiwad nad otsuseks maale sõita ja weel kord Potapi juures priiks ostmise katset teha. Lapsed jäiwad Wasili Stepanowitschi sugulaste hoolde, sellesama naisterahwa hoole alla, keda meie juba Aleksandra Petrowna nimepäewal nende juures nägime.

* * *

Just nagu seitsme aasta eest, nii sõitis ta nüüd wakslist Perestarowka poole wanker. Wankris istusiwad Wasili Stepanowitsch ja Aleksandra Petrowna. Aprilli kuu hakkas lõpule jõudma. Sulanud lumest oli tee põhjata halb. Mõnes kohas wurme peal walendas weel lumi. Kraawid oliwad wett täis nagu järwed ja kaugelt hiilgasiwad nad nagu peegel. Wasili Stepanowitsch ja Aleksandra Petrowna waikisiwad. Nad ei julgenud rääkida ja ootasiwad kärsitult oma tulewiku kohta otsust, mis umbes tunni aja pärast Potap wägiwaltselt tegema saab. Jumalakartlik Aleksandra Petrowna sosistas palwe sõnu, nagu igakord eluraskematel silmapilgudel. Mees, kes neid wiis, oli Perestarowkast. Jaamas tundis ta Aleksandra Petrowna ära ja hakkas juttu ajama aga et reisijad waikisiwad, jäi ka tema wait. Siiski jõudis ta ära jutustada, et herra wanemaks ja mõisnikuks on läinud, et Dascha, kes kõrwalhoones elas, nüüd nonnana kloostris elab. Potapi kohta ütles ta:

— Wilets inimene. Niisugune on terwele perekonnale ristiks. Sinust tahab ta töötegijat saada. Noh, mis töötegija sinust õige saab? Teeb teine kõigile kurja nägu. „Ma olen,“ ütleb ta, „kroonuteenistuses olnud ja teie peate mind austama“.

Wanker sõitis külasse sisse. Küla nägi weel waesem wälja. Onnid oliwad kõweraks läinud, maa sisse wajunud. Ainult esimene maja sissesõites oli uus, laastu katusega, ja seegi oli — kõrts. Wana mõisaaed oli maha raiutud. Kaugelt paistis paljaks laastutud herrasmaja, tuksiste puur katusel.

— Kentnik on sees, — ütles mees, peaga maja poole näidates. — Ehitas wabriku, koob puuwilla riiet. Armastab wäga tuwikesi; seal tuwimaja juures tolgendabki ühtelugu. Kas herra juurde wiia wõin? — küsis ta.

— Wii sinna, kus Potap elab.

Sõidurist peatas lagunud onni ees. Wärawa juures seisis pakinkõhuline poisikene ilma kübarata, täiskaswanud inimese wildid jalas. Määrdinud akna juurde ilmus naisterahwa pea ja kadus warsti jälle ära. Wärawast jooksis punaka habemega mees wälja, kirju sitsijärk seljas, palja jalu. See oli Aleksandra Petrowna mehe wend.

— Olge head, olge head, — algas ta juttu ja wiis neid üle õue tuppa.

— Meil oleks Potap Wasiljewitschi tarwis.

— Aha, kohe, kohe. Ta hulgub siin kuskil... Päris alasti teine...

Nad läksiwad tuppa. Toas oli umbne õhk. Seal oli igasugust lõhna. Pingi alt paistis ema ani pea: lind audus korwis. Ahju juures seisis paljajalgne naisterahwas — Aleksandra Petrowna mehe wenna naine. Ta teratas. Ahju pealt tuli wana meheema pea nähtawale. Wasili Stepanowitsch ja Aleksandra Petrowna jäiwad keset tuba seisma. Nad ei teadnud, mis teha.

— Miks sa ei tereta, tütar? Juba ammu ei ole enam üks teist näinud, — ütles wanaeit.

Aleksandra Petrowna läks üles ahju juurde ja andis talle kolm korda suud.

— Armukese... — kuuldus uuesti wanaeide suust; köha takistas teda rääkimast.

Potap wennaga tuliwad sisse. Potapil oli soldati sinel üht warukat pidi seljas. Sineli alt paistsiwad: sitsi kaelarätik ja walged püksid, mille harud puhastamata saapa säärte sisse topitud oliwad. Wäeteenistus jättis temasse omad jäljed. Nägu oli tal tumedamaks läinud. Endisest arglikust Potapist ei olnud warjugi alali jäänud.

— A, armas naine! Tere tulemast! — hüüdis ta sisse astudes.

Aleksandra Petrowna ei liigutanud ennast paigast. Potap jäi tema ette seisma.

— Noh, kas nii siis meest teretatakse?

Aleksando Petrowna astus ta juurde ja suudles teda. Wasili Stepanowitsch pööras näo kõrwale ja närts huuli..

— Põlwili, põlwili, — kuuldus ahju pealt.

— See on wististi armukene? — küsis Potap Wasili Stepanowitschi poole peaga nikutades.

Küsimusele ei järgnenud wastust. Wasili Stepanowitsch hoidis ennast tagasi ja waikis. Ta tegi otsuseks Potapi mitte wihale ärritada.

— Istuge.

Kõik wõtsiwad istet. Meeled oliwad pingul. Kõik waikisiwad.

— Marwa, sa jookse õige wallawanema naise poole... Theemasinat oleks tarwis — ütles Aleksandra Petrowna mehe wend oma naisele.

— Miks sa kingitusi wälja ei otsi? Ega sa ometi ilma kingitustega ei tulnud? — kuuldus uuesti ahju pealt.

— Ole wait, ema... Lama aga, pea meeles! — kiendas Potap.

Wasili Stepanowitsch köhatas.

— Potap Wasiljewitsch, mul oleks tarwis teiega rääkida, — ütles ta. — aga ma tahaks ainult nelja silma all.

— Kuhu peame siis minema? Kas kõrtsi wõih? Rääkige siin. Omad kõik. Tahate wist jälle krossidega priiks osta. Wana laul!

— Kuulge, ma räägin teiega awalikult. Ma elan tõesti teie naisega. Meil on lapsed. Teie teate ju, missuguse õnnetuse läbi ta teie naiseks sai? Kõlwatu inimese wägiwalla läbi. Teil on ometi süda, teie olete ristiinimene... Mispärast teie teda politsei kirjadega teotate? Mis tarwis, mis teile temast head on? Kas wõib ta teid armastada? Ma ei oska iluasid sõnu teha, kuid teie saate ometi aru... Waatame tema peale, kas ta kõlbab teie oiubesse... Ta närtsib, sureb siin...

— Teie olete õpetatud mees... Olete ehk teadusi uurinud, aga seda ei tea, et naine mehe juures peab olema, — wastas Potap ja otsis sineli taskust piibu wälja.

Wasili Stepanowitsch pakkus talle paberossi. Ta ei teadnud, millega ta Potapi meelitada oleks wõinud. Aleksandra Petrowna waikis. Ta nägu oli tõsine — murelik, kuid silmas ei olnud ainustki pisarat.

— Kulla sõber, palun teid kõigest hingest: laske ta lahti. — rääkis Wasili Stepanowitsch edasi. — Saame eluaeg teie wõlglased olema. Otsustage ise: tal on nüüd äri, ta töötab, teenib, saadab teile kolmkümmend rubla; kui teie aga ta enese juurde wõtate, ei saa ta enam tööd teha ja teie ei saa enam raha. Minu sõna teile: laske meid lahti, andke meile meie õnn tagasi. Jumal õnnistab teid selle teo eest, meie aga pigistame endid kokku ja saadame kuidagi wiisi teile iga kuu wiiskümmend rubla. Kulla inimene, meie palume teid.

Ta wõttis teda käest kinni. Aleksandra Petrowna hakkas nutma, langes Potapi ette põlwili suudles ta käsa. Potapil oli häbi. Pahem silm kiskus ennast kokku, wõi läikis seal pisar.

— Wend, sa wõiksid wähemalt theemasina üles panna, — ütles ta.

— Sellepärast ei annagi Jumal õnne. Kes seda näinud on, et naist ei õpetada. — uriseS wanaeit ahju peal, kuid keegi ei kuulanud teda.

— Potap Wasiljewitsch, tehke meile seda rõemu, siis hakkame kas wõi ühes jooma...

Wasili Stepanowitsch otsis reisikotikesest wiinapudeli wälja.

— Kalla, kalla! — laulis Potap. — Waat missugune sa, kaupmees, oled, sa otsusta ise, kuidas wõin ma ilma naiseta elada?

— Teie saate iga kuu...

— Kuule, sa anna seitsekümmend wiis. Ma awan wähemalt selle raha eest kõrtsi.. Sa oled rikas kaupmees...

— Kaugeltki mitte rikas, Potap Wasiljewitsch, waid ainult töökas... Ma pean perekonda ülewal pidama. Teate, kui kallis on kõik Peterburis... Teie olete hea inimene andke ometi järele, — palus Wasili Stepanowitsch teda.

Tunni aja pärast kees theemasin lauapeal. Kõik jõiwad theed. Nii oli joones, kaup koos. Potap laskis Aleksandra Petrowna priiks, sai aga tema eest: sada rubla onni ehitamise tarwis, kuuskümmend rubla igakuist paigutist, ja peale selle lubas Wasili Stepanowitsch, kui ta Peterburisse jõuab, temale karunahast kasukat, theemasina, kaks paari saapaid ja lõõtsapilli saata. Tingimiste tegemise ajal wenitas wanaeit ühtepuhku kaela üle ahju ääre wälja ja rääkis:

— Potap, kuuled Potap! — kauple ta mulle riided ja rätik wälja.

— Tahad oma wahwust näidata, wõih? — wastas Potap naeratades.

Wasili Stepanowitschil ja Aleksandra Petrownal oli Potapi onnis wastik wiibida. Nad läksiwad diakoni poole, kuhu nad ka ööseks jäiwad. Magama minnes palwetas Aleksandra Petrowna palawalt.

Hommikul rakendas diakon hobuse ette ja sõitis ise neid waksalisse wiima. Potap saatis neid kuni küla tänawani.

— Waadake, et teie ära saadate, mis lubasite, — ütles ta jumalaga jättes. — Ah, waat mis weel: saatke üks kanaria lind ilusas puuris. Ma armastan wäga kanaria linnu laulu!

Wiimased sõnad kiendas ta weel tagant järele. Diakoni hobune jooksis wäledasti ja wiis Aleksandra Petrownat Wasili Stepanowitschiga külast eemale.

— No, waata Sascha, saidki priiks. — ütles Wasili Stepanowitsch.

— Jah, aga kas kauaks? — wastas Aleksandra Petrowna.

Nad waikisiwad. Raudtee jaamale lähenedes tegi Wasili Stepanowitsch diakoniga juttu.

— Sia diakon, teie teate ju meie lugu, meie ostsime endid priiks, aga kui ei oleks priiks osta saanud, mis siis? Missugune lõpp oleks siis olnud? Ainukene lõpp...

Wasili Stepanowitsch jättis lause pooleli.

Diakon pööras ümber, waatas tuhmil pilgul Wasili Stepanowitschi peale ja ütles mida ees, teist taga:

— Ja — ah, suur tarkus!

(Lõpp.)

Kodumaalt.

Walitsus.

Wellie põllumeesteseltsi palub 1910 a. jaoweks omale seltsimaja ehitamise raha nõutamiseks Gestimaa kubermangult luberi, luba kaibib aga, nagu „Wiruskele“ teatakse, kubermangu Liwlandist seltsi ja ettewõtete teada annud, et luberi luba ei anta, sest et põllumeeste seltsi nimel heategewa otstarbega seltsi ei ole, kuna luberi luba ainult heategewa otstarbega seltsidele antakse.

Läänemaal ei lubata koolimajades ilma inspektori lubata kõnesõitmid toime panna. Inspektor ei anna jälle oma luba muidu, kui olgu tal kõnede sisekord teada. Nii on nüüd Läänemaal peale politsei ka weel rahwakooli inspektor kõnede järele walwama hakkanud. Mõnes kohas walwawad ka kohalikud vastorid üpris agaralt koolimajades peetawate kõnede ja ettelugemiste järele.

Senatori-rewideerimisest ei wõetawat, nagu „Rig. Rundsch.“ ühest heast allikast ütleb kuulnud olewat, Baltimaal midagi ette.

Baltimaa kohta käiwad seaduse-eelnõud ei ole, nagu „Nov. Vrem.“ kuulnud ütleb olewat, üksi walitsuse poolt üle waadatud ja töötatud, et neid wõimalik oleks seadusandlikele kogudele ette panna. Ei ole ingugi (?) lootust et kindral-kuberneri nõukogus walmistatud seaduse-eelnõud lähemal ajal riigiwolikogu kätte olekswad antud, sest kõik need tuu… [illegible] walitsuse poolt punktikaupa ja neid tahetawat täiesti ümber töötada.

Omawalitsus.

Järwakandi walla wolikogu on 1910 a. wallamaksud uue süsteemi järel jaotanud. Maksjad on kolme klassi arwatud: esimeses liigis on 18—55 aasta wanused maata mehed, kelle aastane maksu summa 3 rbl. 50 kop. on, teises liigis on 18—55 a. wana maata mehed 5 rubla 68 kop. maksuga. Kolmandas liigis on kõik talukohaomanikud. Nende aastamaksu kewadel on 5 r. 61 kop. peale määratud, kuna nad aga ka weel peale selle iga adramaa järele ka kogukonna kulude katteks maksawad.

Lenuks (?) see ka teiste walkade wolikogude poolt järeletegemist.

Turiske plaanitakse postijaoskonda asutada. Selleks otstarbeks on kõik linnad seltsid, wabriku peremehed, kaupmehed ja maaomanikud ühte heitnud, et kolm aastat postijaoskonda oma kulul ülewal pidada, sest alles siis wõiwad kroonu postijaoskonna ülewalpidamise kulud oma kanda. Ka „Tahwe“ selts on omalt poolt 100 rubla sea ettewõtte toetuseks lubanud. Kiisama toetawad seda ettewõtet ka ümberkaudsed wallad.

P. A.

Haanja wolikogu ja wallatäiskogu rahwa nimetatud peale jõudis Haanja „Monopoli“ poed oma wedelikkudega wallamaja juurest 4 wersta eemale nihutada, ühte karjamaade külasse, kuna seda „wallapiiridest wälja“ oli pandud. Paaril walla täiskogu koosolekul, mil seoses kaine peaga asju ajada ja otsusi teha, oli näha, et kootides peta mad tihti. Kitamees küsis ka poolpudelist selleks päwaks müügile toodud, ja olla endise 24 kop. asemel 27 kop., ja mõned ähwlu kuni 30 kop. maksnud. Sellega on siis ülepäkamist üteldud „kaup kallimaks“ läinud ja karsktuselaste pahandus muidugi pirita. Kunlakse nõu peetawat seda asja „protokolli“ anda, aga keegi ei tikla selles asjas esimene olla. „Häda ei anna häbeneda“, ütleb rahwasõna: wis siis selles asjas oodata ja häbeneda, kui meiesis muuren ola ja üleüldine sõnade: „jaaga priks ja wabaks maa ja rahwas!“ Wiinatarwitajad ise on jõuetuks jäänud seda asja algama, siis olgu omeligi karsktumad mehed need, kelle külge ka „ligemise häbe“ puutub, asja ülesse andma, et aegade jooksul mitte nõudmalju wallajuntrit ja wallakäsi abitoimetajaid ei tigiks. Wiljamäkiti siin ju ei ole. Toogu uusaasta selles parandust, et ka sala ja „liikuwad“ monopolid wälja higistatakse. H—mees.

Viimiwas linnaasjade komisjon on otsuseks teinud Wiljandi linnawolikogu palwel, et linnale luba oleks antud 40 tuhat rubla linna tapamaja täiendamise, weewärgi ja toruhaamise kulude katmiseks laenata, toetamise määratuks pidada.

Kainezehmi wallawolikogu on otsuseks teinud kogukonna magasi-kapitali 17 362 rub. 41½ kop. muutes Kuremaa Saksa kreditseltsist wälja wõtta ja Ria Lati kredit-seltsi ale wiia.

Nata kogukond (Ambla kih.) otsustas oma wallakoolt kaheklassiliseks ministeriumi kooliks ümbermuuta ja selleks otstarbeks andsid 250 rubla ministeriumi kooli toetuseks anda. Amblas on üks kaheklassiline haridusseltsi kool olemas, kuid see ei jõua kõiki lapsi wastu wõtta. Kõrwaltlane nähtus ei Ambla mehed hariduse tähtsusest aru saawad, kuid kohju, et Ambla walla omawalitsus mõnu aasta tagasi kooltide küsimuse asutuse hõima jättis: siis oli selleks rahakorjamine käis ja keegi lähedane wõõrsoma nik tubas koolimaja ehitseks maatüki kinkida. Korjatud raha jäi aga laiali ja mõisamaaiku laanuga läks ka majaalune maa kaduma. Pealegi tahaks Ambla walla omawalitsus weel mõneks wõimu hädasti paremale korrale tõsta, aga wabest jõuab tulewik seda toimetada. —g.

Kool.

Tapa alewis oli pühapäewal, 3 januaril pidulik Hariduse-seltsi koolimaja õnnistamine. Kool on 3-klassiline ja selleks on nüüd wäga ilusad ruumid olemas. Õnnistamist toimetas kohaline pastor J. Willberg, kes ametitalituse järele pidulik kõne lahtus. Pidule oli ilmunud Rooswitt Doni ääres, kirikuõpetaja ja gümnaasiumi kooliõpetaja A. Rigol. Omas pikas kõnes seletas kauaell wõeras „perekonna ja kooli“ wahel. Kõnelejalik teater ja wäga arusaadaw. Kõnetaja tuletas neid aegu meelde, kus kõne 5 aastat tagasi esimest korda Tapale tuli ja juba teisel päewal hra Mälingi kaastegewusel peeti esimene koosolek Tapale hariduseseltsi asutada. Nüüd on juba niikaugele jõutud, et seltsil on 200 liiget, 3 klassiline kool omas iseäralises koolimajas. See liigutas koosolejaid wisaraleni. „Jäädawa“ mälestuse on herra Rigol Tapalastele jätnud, sest tema see oli, kes siia lõkke üles puhus, mille läikes on tõusnud nüüd 3 klassiline kool ja sa kohanda rasta wäärtaline koolimaja.

Õnnistamistamise puhul üteldi tereiusi Ambla hariduse-koosluse ja põllumeesteseltside poolt. Ka wäljast poolt oli saadetud tulnud ja telegrammisi saadetud, ka rahwakooli inspektori poolt.

Pidu sõõgin wõttis 200 isikul osa. Piduiaual pundusiwad nikaoli jongid tärkolt ja selle mõjul peeti siin ka asjalikku ja iseäsiest wõõgawad kõneli. Loolniste parema tulewiku peale. U—m

Uue põllutöö-kooli asutamiseks on keegi Läänemaal J. Wachja, kes wiimne kroonumõisa rentnik on, ühe kroonumõisa rendilepingu põllumeeste-seltsile kinkinud, mis kooli heaks läheb ka tema kautsjon ja wõlla ülesleade mis umbes 8000 rub. wäärt on. Peale selle on seesama kroonupõllumees oma testamendis 6000 rub. kõlingu ileuõdistajadtiklude ettewõtete peale määranud.

Maamajandus.

Maa andmine Wene talupoegadele Baltimaal. „Rizhk. Westn.“ kuulnud, wõõda jaotatakse Liiwimaal mitu kroonumõisat, kokku 868 tiinu suured, peale Siseriikiu Wene talupoegade wahel ära.

Tööstus ja kaubandus.

Kiwiturba walmistamise ühisus. Tallinnas on uus ühisus asunud, kes turbast mehaanikalisel teel tõeleiteemist tahab walmistada. Turwas kuiwatatakse selleohaete masinatega ära ja seda wõib siis küttematerjaliks tarwitada. Ühisus loodab, et selsugune kiwiturwas põletamisahjudes paremini tuleb ja seltskraft põletusahjude hinnaks sinna pranguturu kõrgel seisawad, alamale surub. Ühisus on ettewõtte käimapanemiseks wäljamaalt kapitali nõutanud. Peale turbawalmistuse tahab ühisus ka elektriwalmistamise keskjaama asutada. Esimene aasta eest muretseks linnale dawa küttematerjali, teine — elektrijõudu. Elektrijaam ehitatakse 750 hobuse jõuline. See wõiks linnale 1 2 miljoni kilowatti elektrilist energiat anda. Aga et meil suwel, aprilli, mai, juuni, juuli ja augustikuul wähe elektrijõudu walgustamiseks tarwitatakse, siis on wõimalik sel ajal ülejäänud elektrijõudu turbawalmistamise peale ära kulutada. Esialgu tarwitaks linn 300.000 kilowatti elektrijõudu, ülejäänud 900 000 kilowatiga wõiks 40 50 turbamasinat käima panna, mis aastas 4 5 miljoni puuda kiwiturbast valmistaks walmistada. Turwa tarwitaks linn ise hoonete kütmiseks kui ka wabrikute ja laudlee tarwis.

Tallinnal on umbes 3 wersta Lasnawäest eemal kolm turbasood, mille suurus ühtekokku 718 desatiini on. Nende soode keskmine sügawus on 1½—1¾ sülda. Nõnda siialdatakse need sood 2½ miljoni kabiksülda toorest turwast, igas kubiksülles on 150 punda kuiwa turwast, seega 387.720.000 punda. Ühes desatinis on umbes 500.000 puuda turwast mille linn aasta jooksul ära wõiks tarwitada.

Ühisus tahab linnaaneni poole järgmise ettepanekuga pöörata: ühisusele wõi tema asemikule, antatama aktsiaseltsile, 50 aastaks turbawalmistamiseks ainuõigus ja elektrikeskjaama asutamiseks järgmistel tingimustel luba anda:

1) Linn annab ühisusele elektrijaama ja tarwiliste hoonete ehitamiseks maksuta umbes 5 desatiini maad, siis weel maad, kus kraawi turbasoo kuiwatamiseks wõib kaewata ja iga aasta üks desatin turbasoo walgustusliste otstarbeteks.

2) Turbasoot tarwitab ühisus iga aasta 8 desatini ja maksab selle eest linnale 10 k. toore turba süllest. Ettewõrja wõib aga ka aastas wähem turwast ära tarwitada. Üleüldse jääb määratud 50-aastaline tähtaeg kindlaks.

3) Ettewõtja annab linnale tarwidusse järele elektrilist energiat järgmiste hindadega: 300 000 kuni 500.000 kilowatini 15 kop. kilowatt eest, üle 750.000 k. 14 kop., üle 1.000.000 k. 13 k., üle 1.500.000 ja enam 12 kop.; tehnikalisteks otstarbeteks kuni 1 milj. kilowatini 12 kop. k. eest, üle selle määra 10 kop.

4) Sel korral, kui linn ise oma kulul turbakütega elektrijaama asutaks, muretseks ühisus keskjaamale turwast 7 kop. puud.

5) 50 aastalise tähtaja lõpul lähewad mõlemad ettewõtted ilma tasuta linna kätte.

6) Linnawalitsusel on õigus 25 aasta pärast ettewõtteid ära osta.

Ühisus arwab, et linn iga aasta turbasoost 2880 rubla sissetulekut saaks. Peale selle wõib ta ka elektrilist energiat elanikkudele kallimalt müüa kui seda temale wabrik müüb ja wõiks selleks ka umbes 28,000 rubla sissetulekut saada.

Niisugune on uue ettewõtte kuju ja eesmärk. Igatahes on see eelnõu tähelepanemise wäärt ja nõuab linnawalitsuse poolt põhjalikku järele-kaalumist. „Päew.“

Ühistegewus.

Ambla laubatarwitajate-ühisus algas oma tegewust 17 dets. minewal aastal. Liikmeid on ühisusel 113. Selle lühikese aja sees on ühisus rõõmustawalt töötanud, nii et edaspidise tegewuse peale kõige paremad lootused on, olgugi et ta noorel asutusel mitmesuguste raskustega wõitlema tuleb. Ühisuse tegewuse wastu awaldawad ka mõned kohalised ärimehed waenulist olekut ja püüawad kus wõiwad ühisusele raskust teha. Seeläbi läheb rahwa toetusel ühisuse äri ikkagi edasi ja annab jällegi sellest tunnistust, et ühisel jõul midagi korda wõib saata, kuna üksikult see palju raskem on. —g.

Järwa-Madise kihelkonnas Orgmetsa külas asutatakse ühispiimatalitus. Selleks otstarbeks oli 10 januaril Orgmetsa koolimajas nõupidamise koosolek. —g.

Elukutse-ühisused.

Tartu woorimeeste elukutse-ühisuse põhjuskiri tuli läinud päewal teistkorda linna kantselei Liiwimaa kubermanguwalitsusest tagasi. G. E. P.

Tartu trükitööliste-seltsi põhjuskiri on neil päewil uuesti linnawalitsusest tagasi saadetud. Põhjuseks on nüüd kolm uut punkti leitud, mis põhjuskirjast wälja peab jääma ja kaks punkti pole küllalt selged. G. E. P.

Eesti põllutööstuse ametnikkude ühisuse asjus.

Nagu mäletatakse teatatud kawatseti minewal Jõulu-pühal, põllutööstuse Eesti ametnikkude ühisuse asutamise-koga koosolekut Moskwas ära pidada. Koosolek peetigi ära ja see aitas küsile-rõtud asja tõttu tunnistusel ülesseatud üksi poole ligemale wiia.

Koosolekule oliwad Keik-Wenemaalt 22 elukutselist põllutööstuse Eesti ametnikku ja 2 kaastöötajat liiget ilmunud. Kawatsetawa ühisuse majanduse üksikul tundel terwitikuks tunnistatud, wõttis koosolek ette-andud ajatama ühisuse põhjuskirja eelnõu arutamise alla.

Kui koosoleku poolt need põhjuskirja eelnõu paragrahwid põhjusmõttelikult wastu wõetud, millede kohta koosolejate poolt rohkem wõtete lahkumiseks awalikuks tuli, siis walis koosolek 6-liikmelise komisjoni, kelle peale kohustus pandi, ligemal ajal põhjuskirja lõpulikus normis wäljatöötada ja kinnituseks edasi toimetada. Selle puhul ühtlasi wolitati ka kolm asutamise-koga liiget komisjoni poolt wäljatöötatud põhjuskirja eelnõu allakirjutama ja sellekohase walitsuse asutuste kinnitamiseks üleandma. Tarwitus kulu-summa, mida ühisuse asutamise eeltöö nõudma, wõeti koosolejate poolt kokku.

Seega on kraawi hakatud kaewama teel kuhu põllutööstuse Eesti ametnikkude tulewane ühisuse alusmüür üsise rajatakse. Põllutööstuse ametnikud teletage selle ettewõtte juures lauluks ühendatawaid sõnu meelde: „Kes ei kewwa kaewajad, ärgu karthu wett. Kui ja maja ehitad, — nõuab kaunat kätt!“

Samm-sammult on katsutud takistusteid ülewaatada ja teeb, mis konarline oli, on püütud tasandada, et aga ettewõte wõiks kindla ja kindlasti liiguda.

Praegusel ajal ei näe mingisugust wõrguluste eesolewat ja wõib loota, et ligemal ajal see kauaoodatud põllutööstuse Eesti ametnikkude ühisus oma kodanlised õigused kätte nõuab. Selleks, üleöelitawad kõik neid tahtewõimuga koguge ühte: „kõik ühe ja üks kõige eest“ oma lodu eesmärgi. Kus ühendus seab seal on jõud ja õnn!

Selle ettewõetud ehituse alusõ ja rajatise juures ilma puutunud rõõmustawast nähtusest ei püsi aga mitte warkides mõõda minna, waid peab aga agaratele Eesti aednikkudele üleskutsumisega, kes nõbedamini, kui teised põllutööstuse Eesti ametnikud, oma tahtmist ja jõudu olgawe ehituse kallal üleksnäitawad.

Ühisuse asutawa koga liige

Joh. [illegible]

Adreis: ст. Hanau, M.-Kiewo-Bop. ж. дор.

Seltsielu.

Palamuse ja Kuremaa põllumeeste seltsid pidasiwad 10 januaril ühise koosoleku. Koosoleku awas Kuremaa P. S. esimees herra H. Kool. Päewakorda oli üles wõetud: „Ühis-pinnatalituse ja Laenu-Hoiu ühisuse põhjuskirjade kinnitamisele saatmise ja muud läbirääkimised.“

Laenu-Hoiu ühisuse asutamise dokumendid saadeti juba 9 aug. 1909 a. kinnitusele. Et seal aga kõige ei olnud ära täidendatud küsimustes ja elanikkude arwu nõug asutajate isikute warandusliku seisukorda, saadeti dokumendid kinnitamatult tagasi. Nüüd aga täiendati palwekiri nõutawate täiendustega ja saadeti ta uuesti kinnitusele.

Ühis-piimatalituse asutamise koosolek peeti 9 dets. 1909 a. ära, kus komisjon walati, kes ühisuse asutamiseks pidi tööd tegema. Et üksikult näha, kuidas piimatalituse-ühisus töötab, saadeti komisjon poolt herra O. Koll, Ambla ühis-piimatalitust waatama. Herra O. Koll kuis kõigiti Ambla ühis-piimatalituse heaks. Lagro ka weel sealt saigi wõetud nowembri kuu aruande ette, kus 7½ kop. piimatoobist makstakse. Siis toodi ka weel „Ambla ühis-piimatalituse“ põhjuskiri ette, mis meie seltside poolt heaks kiideti. Palwekiri tehti walmis ja saadeti kinnitusele.

Muude läbirääkimiste seas Kuremaa P. S. (Palamuse P. S. puudus esimees kõige oma abiga, nii et neil läbirääkimisi ei olnud) oli kahe seltsi Kuremaa Põllum. seltsi ja Kuremaa Tuletõrje seltsi — ühinemine, nimelt seltsimaja ehitamise asjus, mis tulewal suwel kaitse wõetakse. Seltside ühendamise oli Kuremaa Tuletõrje seltsi esimehe abi herra K. Saar oma peale wõtnud ja selle jaoks eelwõõrusekirja wälja töötanud. Tähtsama kõne seltside ühinemisest ja üksikult maja ehitamisest pidas herra H. Kool.

Põllumeeste selts lubas omalt poolt maja ehitamist toetada, kui Tuletõrjujate-selts aga nõus on. 17 jan. on tuletõrjujatel peakoosolek, kus seltside ühinemisest lõpulikult arwatakse läbi wiia.

Et „Põllutöölehe“ lugejate koosolek soowitses seltsidelt puhast raha paluda, otsustas Kuremaa P. S. 1910 a. 20 rubla „Põllutöölehe“ heaks kinkida ja 15 eksempl. „Põllutöölehte“, mis ennem oli otsustatud tellida, tellimata jätta. Oma kirjakogusse tellib selts aga 1910 a. 1 eks. „Majapidajat“ 2 eksempl. möödaläinud aastaist ja 1 käesolewa aasta „Põllutöölehte“ ja 1 eks. Eesti kirjandust.

Koosolekust osawõtmine oli kõigiti rohkearwuline. Amor.

Audru põllumeeste-selts pidas, nagu „Päew.“ teatab, 2 januaril oma awamise koosolekut. Esimeheks waliti hra A. Andesori, kirjatoimetajaks J. Mühlberg ja kasiahoidjaks J. Soolmann.

Tartu karskuse-seltside koosolekud. Laup., 9 jan. kell ½6 õhtu peeti „Karskuse Sõbra“ koosolek seltsi oma ruumides ära. Koosolekud juhatas seltsi esimehe asemik M. Raud. Tähtsamateks punktideks koosolekul on walimised ja aruanded. Kirjatoimetaja Rätsepp loeb seltsi 1909 a. aruande ette mille järgi, et seltsil läinud aastal 6 peo 51 eest liikme ja 22 ridaseltsi konnale koosolekut ära on peetud. Piduid on peetud 22 õhtul. Kõnekõhtuid 19. Selts on oma raamatukogu märkja laiendanud.

Kassaaruande loeb laekahoidja O. Karnette. Sissetulekud on olnud 2564 rbl. 71 k. ja wäljaminekuid 2644 rbl. 22 kop. Seltsi eestseisuse kõik nõutakse täieliselt aruanded, et selgeks saada kust saawaks warandus tine kord tulnud. Halatade eestseisust tegewusest arwustama. Eestseisusel aruannet ettekandada ei ole, sellepärast tehakse 1 ile lahkuste tuleweks koosolekuks aruanne muretseda. Proua Põld'i poolt tehakse ettepanek laiendatuse nime all laste karskuse-õpetuse kursust toime panna. Ettepanek wõetakse üksel heakskiit wastu. Järgnewad walimised. Walitakse esimeheks A. Jürgenstein (endine), tema abilisteks P. Morgen ja üksõe Pill (endine) mehels Listmann, asemikkudeks Hennigson ja Karik, laekahoidjaks A Loomann (endine), asemikkudeks Reimann ja Laas; kirjatoimetajaks Pill (uus), asemikkudeks E. Mois ja Kalewets; remondentideks M. Pärn ja Paist; asetäitjateks Mettiar ja Sternfeldt. Raamatukogu hoidjaks Turba, abiks Leetal ja Kanar.

Tartu masinatööliste ja rätsepatööliste ametiühisuste ettepanek neile „Karskuse Sõbra“ ruumides korteri anda, wõeti wastu. Koosolek lõppes kell 1 öösel.

Järgmisel päewal peeti „Apauna“ ruumides „Apauna“ koosolek ära. Koosolekul awab E. Eisenschmidt, juhatajaks waliti Punt. Järjelseks punktiks on walimised. Aruanne ei saa hinnatud, ainult eelarwee muudetakse siiski kohal [illegible]. Et „Rahwa Päewaleht“ taim E. Eisenschmidt oma kandidatuuri wastu ei wõtnud, walitakse esimeheks selleseima leke [illegible] Kirjatoimetajaks wiis Lenter ja laekahoidjaks hra Ohrow. Eestseisusele tehakse kohuseks aastal täieliku aruannet koosolekule jooksul walmis teha. G. E. P.

Eestimaa Saksa seltsil oli läinud aastal 5270 liiget, 32 wähem kui aasta enne. Liikmeraha on seltsile sisse tulnud 25.734 rbl., umbes 2 tuhat wähem kui aasta enne seda. Tallinnas üksi on seltsil 11 Saksa kooli peale selle on 7 kooli mujal. Eestimaa Saksa seltsi liikmetest elawad 281 wäljaspool Eestimaad.

Segateated.

Haganaid wilja aiemel wõiwad nagu „Rigasche Zeitung“ teatab keegi siis tal pea Liiwimaal Walaida kihelkonnas õpemale kirikumaikudeks. Kusiniu peale kaduse ta seda teha julgewat, aastas aeee: „Pastor pakub ju ka teatelist hagenud wilja eesel.“

Ambla kihelkonna raamatukogu edeneb, kaigi mitte just kõige paremine. Raamatukogu asutati ümbrite haridusseltsi õhutusel ja kohaliku pastori ettewõtel. Asjal on aga see halb külg, et raamatukogu luba pastori nime peal on, kes muidugi annab muidugi raamatuid koguse muretseb, mis kirikuga kokkukõlas seisawad. Sellepärast puuduwad ka paremad kirjanduslised toodete ja waimuliku kudele raamatutele on rohkem ruumi antud. Mineaasta kirikulaululehtewõib muud raha umbes 30 rubla on uute raamatute ostmiseks määratud. —g.

Eesti Kirjanduse Seltsi üleüldine liikmetekogu koosolek 4. januaril 1910 a. Tartus „Wanemuises.“

(Meie kirjasaatjalt)

Koosolekust osawõtmine oli ettearwamata lahja. Kõnetoolil aasta [illegible] kelle eelk „Wanemuise“ suurde saali kogunud.

Terwituse kõne pidas Dr. O. Kallas, sest et seltsi esimees W. Reimann haiguse pärast koosolekust ära pidi jääma.

Kõneleja tunnistas kahjutundega et seltsist osawõtmine leigeks on läinud; ei olla kaugeltki enam seltsi wastu seda waimustust, mis 1905. ja 1906. aasta liikmete hulk üles näitas. Tahanda liikme arwel mis ühelkorral seltsil oli, on nüüd wõimalt, 600 koosolekule ilmunud aga waarlada on koguni liikme maksud maksmata jätnud.

Aga sugugi ei märgata üksi Kirjanduse seltsis wald ka teistes, nagu karskuse-seltsides jne. Ainult majanduslised ühisused ja seltsid, kus isiklikul kasu kõige kaiduaw on, arutawad lurwitult ja töötawad selle täitu jõulamalt.

1905. aastal mõistsid Eesti emakeelega üleilmiste, nüüd aga wateitakse sellegi üle kas emakeelega algkoolitegi waliks ...... Ei ole sellepärast ka weel midagi parandada, et ka Eesti Kirjanduse-seltsis waimustus kadunud on. Oli ju waimustus sadumas ei süüdi ka weel, et seltsi elus ilma kewade järele turb ja kunagi kätte on jõudnud, ei maksa selle peale weel käsi rüppe ja pead langu lasta. — Seltsi elus on alles tuul, waimustuse hoo järele on Eesti Kirjanduse Seltsi elu ja tegewus kasa aga targu tuttawa hakkanud ja kindlalt oma sihi poole sammudes ei maksa tal weel midagi karta.

Lõpuks soowitab kõneleja Kirjanduse seltsile ühistegewust oma töö aluseks wõtta, sest ühistegewuse põhjusmõte ei ole üksnes majanduslikkude seltside eesõigus, ward see olgu igas seltsis maikee. Eesti Kirjanduse-selts tarwitab wõitlejaid ja tööd leidub sealt kõikidele ka neile kes oma politiliste ilmawaadete poolest lahku lähewad.

Koosoleku juhatajaks walitakse — Dr. O. Kallas. Abideks: P. Põld ja Okas. Kirjatoimetajaks — Ant. Jürgenstein. Abideks hra Põllusaar ja O. Truu.

Dr. Luiga kõne jäi ära, sest et kõnelejal wõimalik ei olnud koosolekule ilmuda.

Hra Kallas teatab et ajemikkudekogu otsuseks on teinud Seltsi kulul ilmuwat kuukirja „Eesti kirjandus“ ja aastaraamatud Seltsi liikmetele edaspidi mitte enam hinna alanduisega anda, see tooma Seltsi kasjale kahju.

Kirjatoimetaja Jürgenstein loeb aruande seltsi tegewuse üle ette.

Sellele järgneb ajaloo toimekonna aruanne, mida selle toimekonna juhataja W. Reimann ise teatnud. Seig i ei toimekond aasta jooksul ühe kõneõhtu toime on pannud, mõned tähtsamad dokumendid, mis Eesti politikalise ja majandus-hariduslise ajaluu walgustamiseks omandanud, ülestähtsustele Eesti suguwõsade ...e ja korraldamiseks mis tööd teatas ja ka... dr. Tr... awaldamise ...

Lädiräätiwiisel teatas Põld, et tarwitatakse aegleselt ka 1905 aasta liikumise üle ajaloolist materjali koguma hakata, mida wõiks seeleregasti minneda. Edasi sõnab kõigile koosolejatele südame peale et nad iga ajaloolise tähtsusega kirjawahetuse wõi dokumendi seltsile kingiks wõi laenuks annaks.

Koolikirjanduse toimekonna juhataja M. Kampmann annab selle toimekonna tegewuse üle aru. Senini on toimekond peaasjalikult noorsoo ja laste kirjandust püüdnud edendada ja selleks mitmed raamatud wälja annud edasiwõi wälja ta „Noorsoo kirjawara“ nime all ... kirjandusliku toodete kõikide lastele wälja anda.

Järgneb arwustamine kuukirja „Eesti Kirjandus“ üle mida „E. K.“ toimetaja cand. J. Jõgewer ette kannab.

Seltsil kuukirja on maksnud „Eesti Kirjanduse“ all üle 1000 rbl. ..... Seal aastal kuulenni on ... kulutatud kirjast kõik kõiki hoolmaksetse juurde pidanud maksma sedandetakse aga järgi jäänud ... Ammu wõi ... teha, nõnda et siis alati ... sellel liiga karta ei olnud. ... poolt on ajemikkudekogule ette ... kuukirja ... aruanne 100 ... wäljawaadaks ... kahju karta ei oleks ...

Wõimaldamise awaldatakse soowi kuukirja rohkem perekondlise lehe üle laiemalt ... kuu ... siis olla rohkem tellijaid loota ja ka kirjawarasi rohkem lõunimaks mitmes seas juldat igapäewa igatehlele majandusel igatahes wähemalt wõimalde iga lõpp ... seal puuduste kohe ära teadaolla. Praegune siis ella ... läks ja raske ära wedada.

Selle koosoleku räägiwad Dr. O. Kallas, J. Jõgewer, A. Jürgenstein j. m. m. Lõpus ei jääd kuukirja endiseks.

(Eesti ministeriumi asemikkude walimiste puudel kõike Salajasel häälte-andmisel walitakse asemikkude-koguse järgmised 16 isikut: Hrad Dr. O. Kallas, A. Kinberg, A. Mennung, K. Leesberg, E. Raud, M. Suits, H. Einer, A. Jana, Dr. E. Talwik, adw. J. Karlson, dr. H. Sean, J. Murik, n. m. A. Haawa ja teenija K. Kallas.

Peale asemikkudekogu walimise loeb juhataja asemikkudekogu nimel ainukese kandidaadi ette, üksikult ka iga järge ... ja tööliselt walgustades wiima raamatus, kus näe Eesti keele, wimmasteadus ja kunsti põllukorda waate on määratud.

Kandidaadid on: Prof. Leo Meyer, endine dotsent Eesti Seltsi esimees ja Eesti keele edendaja. J. M. Aoselini. Soome rahwaluule uurija Helsingis, kes oma elu täie kõrwal ka ... Eesti muistseadusi koguud. Prof. W. Thomsen, Kopenhageni keeleteaduse professor. Kunstnikud R. Weizenberg ja A. Adamson ning seltsi esimees dr. W. Reimann.

Et W. Reimann oli haiguse pärast koosolekul ei wõinud osawõtta, saadeti temale terwise telegramm saata.

Edasi minnakse 1910 aasta eelarwe läbivaatamise juurde. Eelarwe on asemikkudekogu koosolekul läbi arutud ja seltsile wõetud. Sissetulekut on laetud 2500 rubla kuu wäljaminekut 3100 rubla sisse ...

Sellega on siis wälja ... kus ... [illegible]

Eelarwe wõeti koosolijate poolt wastu ja anti eestseisusele luba selle puudu tulewa summa katmiseks kuni 700 rbl. laenata.

Wäljaminekud on sellepärast nii suured kaduwad, et selts on mitmed suuremad ... ka tähtsad ettewõtted läbi teha wõi ...

Wiimaseks palgeks koosolekul ... [illegible] ... ettekannete ... Saaremaal Anseküla, Kärla, Kihelkonna, Jamaja, Püha, Waljala, Muhu, Kaarma ja Pöide kihelkondades läbi on käinud ... aruanne ... ilmub seltsi aastaraamatud „Eesti Kirjanduses“.

(Järgneb.)

Tallinna III. laulupidust

Peale wiimati nimetatud kooride on laulupidukomiteele weel järgmised koorid üles andnud:

A. Segakoorid

174) Karinu segak., 20 l., juh. kooliõp. ...

175) Kuusi ... seltsi segak., 20 l., juh. kooliõp. M. Ilt.

176) Suuwälja-Haawa segak., 22 l., juh. kooliõp. August Viakheim.

177) Pajuma segak., 25 l., juh. kooliõp. K. Sarap.

178) Tudulepi kiriku segak., 12 l., juh. köster-kooliõp. J. Lm.

179) Seetlimaa Rahwahariduse seltsi Saueru segak., 16 l., juh. J. Gerber.

180) Haapsalu Eesti Põllutöö-seltsi segak. Aidu, 25 l., juh. kooliõp. J. Piima.

181) Põltsamaa segak., 25 l.

182) Woltle-Kuuste Lohuina segak., 20 l., juh. kooliõp. T. Pätti.

183) Koela Laulu- ja Mänguseltsi segak., 25 l., juh. kooliõp. Th. Weidi.

184) Wiimna Järwe segak., 32 l., juh. kooliõp. J. Mumee.

185) Kalarido Soosi Luia segak., 5 l., juh. Jakob Draw.

186) Audru Laulu- ja Mänguseltsi segak., 16 l., juh. köster M. Raab.

187) Kontu teine segak., 14 l., juh. kooliõp. A. Klement.

188) Aunere Muusika- ja Kirjanduse seltsi segak. 25 l., juh. J. M. Torpan.

189) Et Martna Põllumeeste-seltsi segak., 20 l., juh. kooliõp. A. Jakk.

190) Tallinna Karskuse kogudusse segak., 30 l., juh. asetäitja tamm ja organist W. Hakker.

191) Rõuge segak., 19 l., juh. kooliõp. J. Seldow.

192) Waekküla-Põlula segak., 12 l., juh. kooliõp. J. Lenovik.

193) Kiskeliwi Kapjuru segak., 16 l., juh. kooliõp. E. Forens.

194) Tümnu segak., 20 l., juh. A. T. Rea.

195) Jänede segak., 14 l.
196) Ühewa-Waali segak., 10 l., juh. koolióp. A. Kerimann.
197) Wenuja Hariduse-seltsi segak., 18 l., juh. koolióp. J. Jaanson.
198) Eesti Noorsoo Kaswatuse seltsi Laane Osakonna segak., 25 l., juh. W. Riis.
199) Keila alewi segak., 18 l., juh. G. Kuiw
200) Kabala segak., 25 l., juh. koolióp. A. Nadik
201) Walga-Soorn Laulu-seltsi segak., 19 l., juh. Karl A. Ruttas.
202) Waltingu segak., 18 l., juh koolióp. J. Tomann.
Wana-Wändra Pambioja segak., 20 l., juh. koolióp. D. Ruut.
204) Jõelehtme Laanja segak., 16 l., juh. koolióp. J. Külla.
205) Narwa segak., 18 l., juh. koolióp. Paul Neumann.
206) Palamuse segak., 34 l., juh. J. Koot
207) Puurmanni segak., 16 l., juh. A. Jalak.
208) Urwaste segak., 10 l., juh. wallakirjutaja J. Riwes.
209) Lääne-Nigula Oru segak., 25 l., juh. koolióp. J. Jürisson
210) Mäe walla Watamu segak., 20 l., juh. koolióp. W. Wachter.
211) Waho küla segak. (Korruli), 16 l., juh. koolióp. A. Koff.
212) Käpu Noorsoo-ühisuse segak., 25 l., juh. J. Ojakäär
213) Tallinna Eesti Seltsi „Lootuse" segak., 24 l., juh. J. Bergmann.
214) Woinastwere Rahwa-raamatukogu-seltsi segak., 33 l., juh. Juhan Karu.
215) Pataste segak., 27 l., juh. koolióp. Jonas Koppel
216) Tarwastu Hariduse-seltsi segak., 24 l., juh. D. Birkenthal.
217) Karu teine segak., 20 l., juh. koolióp. A. Weinbaum.
218) Porkuni Kabila segak., 20 l., juh. koolióp. G. Kola.
219) Kuigatsi Karskuse-seltsi segak., 23 l., juh. koolióp. G. Tarw.
220) Siiwahawwa segak., 16 l., juh. Johannes Sell
221) Rudiwere segak., 20 l., juh koolióp. A. Mark
222) Taebla segak., 25 l., juh koolióp. W. Käär.
223) Prangli saarte Hariduse seltsi segak., 20 l., juh., koolióp. A. Feldbach.
224) Saksi segak., 20 l., juh. koolióp. J. Undeten
225) Wõrumaa Rahwahariduse seltsi Kroodite Haruseltsi segak., 16 l., juh. Wilh. Römm
226) Puhja segak., 16 l., juh. koolióp. R. Peerno
227) Wäätsa segak., 12 l., juh. koolióp. M. Wiln.
228) Wiknurme segak., 17 l., juh. koolióp. G. Anukas
229) Konnuta Tuletõrjujate-seltsi segak., 13 l., juh. koolióp. G. Junnus
230) Aleksandri Kihi segak., 32 l., juh koolióp. Joh. Ernesaks.
231) Ujasti segak., 12 l., juh. koolióp. J. Kadik.
232) Wiru-Nigula „Sõprade" segak., 8 l., juh. Aug. Krikmann.
233) Tudoo segak., 10 l., juh. koolióp. A. Kurk
234) Narwa Krenholmi segak., 100 l., juh. M. Friich.
235) Järwakandi segak., 35 l., juh. Hugo Kawsforn
236) Rõuge Karskuse-seltsi segak., 14 l., juh. koolióp. J. Kriber.
237) Pangoti Laguja küla segak., 20 l., juh. koolióp. H. Tauk
238) Waikkeima segak., 14 l., juh. koolióp. A. Andrik
239) Joonna-Kuru segak., 15 l., juh. koolióp. Juh. Wacheil.
240) Põdranga segak., 20 l., juh. koolióp. Johannes Pebo
241) Tallinna Kiriklik Muusika seltsi segak., 60 l.
242) Eesti muusika-seltsi „Wanduine" segak., 30 l., juh Poom.
243) Alamaa segak., 26 l., juh. Pehka
244) Harku segak., 18 l., juh. koolióp. M. Rahamägi
245) Tangaste segak., 15 l., juh. koolióp. A. Sichwer
246) Narwa Peetri kiriku segak., 30 l., juh. Ussal
247) Wasalemma segak., 18 l., juh. M. Laas.
248) Oru Kerdiku segak., 10 l., juh. koolióp. J. Jbrus.
249) Sutlepa segak., 16 l., juh. Wilh. Dahlbäck.
250) Kaarepera Tuletõrjujate-seltsi segak., 19 l., juh. Aug. Wäljaots
251) Narwa Joaoru segak., 40 l., juh. A. Suk
252) Aaspere segak., 20 l., juh. koolióp. Ado Kuljus.
253) Juriju Eigenju-kooli segak., 13 l., juh. K. Jaob.
254) Aiukila Muusika- ja Laulu seltsi segak., 21 l., juh. A. Habel.
255) Restu segak., 12 l., juh. koolióp. Aug. Welner.
256) Maardu Kalawere segak., 18 l., juh. koolióp. A. Ketmann.
257) Kionna segak., 17 l., juh koolióp. J. Remwalts.
258) „Wanemuise" seltsi segak., 70 l., juh. S. Lindpere
259) Jõelehtme Kaberla segak., 8 l., juh. koolióp. J. Kaasik.
260) Jooju segak., 15 l., juh. koolióp. Peeter Wiljand.
261) Kakre segak., 8 l., juh. koolióp. J. Mäetson.
262) Alupere segak., 20 l., juh. M. Groos.
263) Ellistwere-Twannurme segak., 18 l., juh. koolióp. A. Pöötsakrar.
264) Kaspere Küsmu segak., 15 l., juh A. Lindam.
265) Harjamurme Jõune segak., 30 l., juh koolióp. W. Sik.
266) Kolowere segak., 15 l., juh. Joh. Zirdermann
267) Loewa Laulu- ja Mängu-seltsi segak., 18 l., juh. Kristjan Märks ja koolióp. Johannes Reinmann
268) Kullamaa Muusika-seltsi segak., 13 l., juh wallakirj. K. Leithal.
269) Risti perekonna-koor Simuna Kurwa, 6 l., juh. Otto Krikmann.
270) Karksi segak., 16 l., juh. koolióp. M. Lukas
271) Loosi Haani segak., 10 l., juh. koolióp. Ar. Sander.
272) Tänna segak., 16 l., juh. koolióp. J. Küünal
273) Porkuni Assamalla segak., 16 l., juh. koolióp. J. Elken.
274) Wastemõisa Noorsoo-seltsi segak., 24 l., juh. A. Stern.
275) Paju Laulu- ja Mänguseltsi segak., 16 l., juh koolióp. P. Abramson.
276) Habersti segak., 25 l., juh. W. Lilienthal.
277) Kilingi Kikepera segak., 20 l., juh. koolióp. T. Lüdig.
278) Simbirski Eesti seltsi segak., 6 l., juh. A. Kirschbaum.
279) Kolga Hirwli küla segak., 15 l., juh. koolióp. W. Uustalu.
280) Kadrina Hariduse-seltsi segak., 34 l., juh. J. Laur.
281) Haaslawa karskuse-seltsi „Priluse" segak., 22 l., juh. J. Wäljaots.
282) Kawastu Koosa Tuletõrjujate-seltsi segak., 22 l., juh. August Akel.
283) Rägawere Weriki segak., 18 l., juh. koolióp. Johannes Lawik.
284) Tapa segakwartett, 4 l., juh. Adolf Douglas.
285) Kiikla segak., 20 l., juh. koolióp. A. Grossberger.
286) Keina segakwartett, 4 l., juh köster J. Sakkeus.
287) Pihkwa Eesti seltsi „Koidu" segak., 30 l., juh. Joh. Rosenberg.
288) Tapa segak., 15 l., juh. Jakob Tammar.
289) Maero-Wasalemma segak., 12 l., juh. J. Rurm.
290) Maero-Randwere segak., 24 l., juh. koolióp. Jakob Kiwikas

Asundustest.

Teated Seleniskist. Seleniski puustus on Peterburi kubermangus, Luuga kreisis, Hmeero-Pasjolodia wallas, Luuga linnast umbes 70 wersta eemal, ja Pihkwa linnast 90 wersta, Warschawi raudtee Plüsja- ja Strugi-Beelaja jaamade wahe kohal. Lääne poolses küljes, mõlemadest eelnimetatud raudtee jaamadest umbes 30 wersta on Seleniski mõis, ühes sellenimelise Wene külaga, nõnda siis ka puustus seda nime kannab. Seleniski wäike mõisakene on umbes kümne aasta eest ära põlenud, ja sest saadik on tema omanik ja pärisherra A. A. Tscherkasow, kes Pihkwas ja Kaukasias elab.

Mõisa maad on eestlaste kätte rendile antud ja pärast tulekahju ülesehitatud mõisa elutuba on ühe Eesti kaupmehe käes rendil, kes praegu seal sees elab ja kaupleb.

Seleniski puustus on oma suuruse poolest umbes 5 wersta läbimõõta igapidi, ja tema peal on 17 talukrunti peremeestega, kes oma kohad warem ehk hiljem panga abiga on äraostnud. Rentnikka on praegu 4 peremeest olemas. Peale selle on tühje kruntisi ilma hooneta kümne ümber, mis aga rendile ei anta, waid ainult panga abiga ära müüakse.

Aastat kümme tagasi oliwad Seleniski puustuse elanikud kõik rentnikud, mis ju kaunis ammu siia on asunud.

Maapind siin on enamalt jaolt kõhnapoolne. Metsa on pea igal maakrundil oma jagu. Põlluharimiseks uusi ajakohaseid põllutööriistu peale wedruäkke näha ei ole. Wiljakaiw paraja suwega on siin 7—8 seemet. Läbisegamine Ristikheina kaswatamise peale pandakse siin rõhku. Suuremaks rahaallikaks on siinsetel peremeestel linadeharimine ja karjakaswatamine. Talurahwal on elamiseks kõikidel kaunis puhtad elutuad. Tööjõududeks tarwitakse palgalisi. Keskmine sulase-palk on meil 60 rubla, tüdruku palk 30—40 rubla, kuna karjalapsele suweteenistuse eest 20 rubla maksetakse. Siinsete elanikkude põllu-, karja-, ja piima-ainete äramüümine on kerge, sest et iga nädal neudest 30 wersta eemal Strugi-Beelaja jaamas kaks korda, see on, iga esmaspäewal ja reedel turupäewa peetakse, kus kõik müüa wõib, ja teiseks peetakse Seleniski mõisa maa peal iga aasta kaks korda laata, ka mitmed teised laadad ei ole siit liiga kaugel, peale selle käiwad weel ülesostjad kaupmehed sagedasti talust taluse, nõnda et talupoegadel üsna hõlbus on oma saaduste eest raha saada.

Seleniski puustuse kõrwal on teine puustus, nimega Sobilowi puustus, selle peal elab umbes 40 Eesti perekonda, kes kõik umbes kümne aasta eest panga abiga omale maad on ostnud. Seleniski ja Sobilowi puustuse wahelt käib Luuga ja Oudowa kreisi raha läbi, nõnda et wiimane Oudowa kreisi järele on. Peaaegu pool ota Sobilowi puustusest langeb ostmise pidul lähedal olewa Wene küla kätte, mis Sohki külaks kutsutakse. Kiwidega prügitud suur maantee mis Strugi-Beelaja jaamast Oudowa linna läheb, käib Sohki külast läbi.

Ka teisi pisemaid puustuisi on Seleniski ümbruses ligemal ja kaugemal wäga mitu, kus jällegi eestlased ostetud kohtade omanikkudena wõi rentnikkudena elawad. Suurem neist on Jermaleniki puustus, tema wälimine raja on Seleniskist umbes 15 wersta kaugel.

Jõgesi jookseb Seleniski puustusest läbi ainult üks kaunis piike, mille peal nimetatud puustuse piirides kaks weskit on. Wäljaspool puustuse piiri on selle jõekese peal juba mitu weskit ning üks willakraasimise, ketramise ja wärwimise wäikesewõitu wabrik. Nimetatud ojakene algab kaunis suurest Wooski järwest, Seleniski mõisa kohal ühineb ta teise oma sarnase jõekesega, mis ka Seleniski puustusest wäga mitmest allikast algab ja jookseb suurte Plüsja jõkke. Plüsja raudtee jaama kohal. Seleniski kui ka eemal olewad mõldrid on kõik eestlased. Järwesi Seleniski puustuses ei ole, küll aga ümberkaudu, pea iga ilmakaare pool leidub suuremaid ja pisemaid järwesi. Tähtsamad nendest on, Seleniskist põhja pool Sotski järw, kaunis kitsas aga seitse wersta pikk, tema wälimise kalda peal on piike mõis, ja hea tükk maad mõisast eemal Wene küla, mis Sotski külaks kutsutakse. Seleniskist lääne poolses küljes on Pitina järw, mis umbes kolm wersta igapidi mõõta. Nime on ta saanud endisest puustuse omanikust, kelle päralt enam jagu järwe ümberkaudsest maast oli, nüüd on seesama pea 30 aastat tagasi kõik eestlastele ära müüdud.

Seleniskist lääne ilmakaarest wähe lõuna poolses küljes on kaks järwe kõrwustikku, nii et umbes üks werst nende wahet on. Esimest kutsutakse Plotsi-järw, teist Mustjärw, kumbki mõõdab umbes üks werst igapidi ja nad on eelnimetatud Sohki puustuses. Seleniskist päewatõusu pool on Wääski järw, mõõdab umbes 8 wersta igapidi, tema keskkohas on saar, mille peal 13 tuuu head põllumaad leidub, ja kus ennewanast Wene klooster olnud. Järwe nimi on wõetud sellenimelisest Wene külast, mis põhjapoolse järwe kalda peal olemas. Kõikidest nimetatud järwedest püütakse mitmesugusi kalu üsna rohkesti.

Waimlise elu poolest on Seleniski rahwas rohkem ehk wähem külm ja tuim, ja oma hariduse poolest kõikidest taha jäänud, nõnda et kui juhtub 50 inimest kuhugile koosolekule, kus nende allkirjasi tarwis, siis nimetatud kogu hulgast ainult 5—6 inimest leidub, kes kudagi wiisi oma nime sie paberisse kirjutawad.

Neil on ka oma keskel palwemaja kooliga, mis ju üle 20 aasta wana, aga senini ilma ühegi kindlama korrata. Ka köster-koolmeister on seal kõik eelnimetatud aeg läbi ühtejärge ametis olnud, kuid wähemate wõi igapäewaste koolilaste tarwis ei ole kooli seal selle aja sees peaaegu olnudki, sest rahwas on oma laste tulewiku wastu nii tuim ja hooletu, et kõige wäiksemat kulu nende eest kanda ei taheta. Küsib koolitaja lapse koolitamise talwe eest 2—3 rubla, siis ütelda se: „Küll tuleb hea rent nüüd maksa," ja jäetakse lapsed koju, ainult mõned ärksamad panekiiwad ka selle raha eest oma lapse kooli, keda 5—6 ühte kokku koguneks, kuna koolitaja nii wähe lastega oma aega ära wiita ei wõi — tarwis mõnda teist tööd teha, mille waral ta elulülespidamist enesele teenib.

Seleniski palwemajasse käib õpetaja Oudowa linnast, kaks korda igal aastal kiriklikka talituisi toimetamas, ja selleks ajaks tuleb rahwast alati palju kokku, ka suurtel pühadel tuleb rahwas palwetunnile kaunis hulgana, kuna harilikkudel pühapäewadel pea kedagi poole aastate jookul näha ei ole. Seleniski kogudusest leidub usumäratsejaid, nende pesapaik on Sohki puustuse peal, mis siinna rohkem kui kümne aasta eest on asutatud. Nende uuteks liikmeteks nüüd küll pea keegi enam ei hakka, mõned wanad memmekesed eraldi arwatud, ja nende selts ka ühegi teiste inimeste ringkonnaga ühte ei sünni, sest et nad ennast palju paremaks ja pühamaks peawad, kui kõik teist.

1909. aasta detsembri kuul oli „Peterburi Teatajas" keegi soowitanud muu seas, et hariduse-seltsi koolid käima oleks pandud, ja kus usumäratsejaid leidub, et ka nende lapsed teistega ühes koolis käia wõiksiwad.

Tühi soow ja mõte, mis nõndaiamati kõlab kui keegi selle üteluse asemel lepiga wastu seina taoks, et kolinat sünnitada. Nõnda kui eespool tähendatud, peawad „pühapajad" endist nii palju lugu, et nad teiste kirikusse oma jalga ei pista, ega ka oma lapsi teiste kooli ei pane, sest see kõik olla ilma tarkusest, kuna nemad seda ei salli.

Teine iseäraline seltskond inimesi on Seleniski koguduses, kes warmulikult küljest ottustades midagi ei usu, ja ühegi koguduse wõi usutunnistuse poole endid ei hoia, nii ütelda inimesed wäljaspool kõiki usutunnistust.

Wene koolisi peale Seleniski küla semstwokooli siin ümbruse ligikonnas ei ole; nimetatud kool on alati täis, nõnda et eestlasi wastu ei wõeta, ennemalt olla aga mõned üksikud Eesti lapsed wastu wõetud; kooliraha on siin olnud 75 kop. iga kuu eest. Et igal pool hariduse-seltsisi kui ka koolisi asutatakse, on Seleniskis ka suure waidlemise peale paarkümmend inimest walmis tarnast seltsi ja kooli käima panema, aga ainult selel põhjusel: „et koolis usuõpetus kõige esimese koha peal seisma peab," haridus, ehk ilmatarkus olla ülihea asi, kui tema usuga käsikäes käib, aga ilma usuta, ehk usuõpetuseta, olla tema wäda seen, mis peagi ümber kukkub. Oli inimesi kes rääkisiwad, et ühes hariduse-seltsi koolis Seleniski ümbruses, sügisest saadik kool korralikult koos olnud, aga usuõpetuse raamatuid koolile alles Jõulu ajal muretsema hakatud. Arwati, et seal usuõpetus kõige wiimases kohas nurkas seista, ja kui hariduse-seltsi liikmed kõiks kohtades, usuõpetuse koolides õpetamise peale nõnda wähe rõhku panna, siis tuldi Seleniskis otsusele, parem Seleniskisse nimetatud kooli mitte asutada sest et praegugi ilma ühegi hariduseta Seleniski wargad nii osawad olla, et aitadest wilja wälja lasewad, ilma et tarwis oleks seinu ehk ukse maha kiskuda. kui aga niisugused peaks weel haridust saama, siis olla wähe lootust, et põllumees wilja aidas hoida wõib, peab oma peas hoidma.

Üleüldse on Seleniski puustuse peale ja ümberkaudu eestlasi asuma tulnud, Liiwimaalt Tartu ja Wõru kreisist, muidugi waesematest kõige waesemad, sest neid wõib saja pealt 2—3 protsenti leida, kes Liiwimaal ka ise kudagi wiisi peremees olnud on, enam jagu on nad ikka mõisa moonakad, sulased ja saunamehed, nõnda seigub et nad ise ka ei ole seal saanud korra järele koolis käia, ja nüüd seda ka oma lastele ei oska soowida. — Peale selle on niisugune wäljarännanud eestlane tuim, kawal ja olawõtmata, sest et lehwus ja mitmed hädad ja juhtumised seda selleks wälja õpetanud on.

H—n.

Õiendus Moskwa Eesti seltsi elust.

„Peterburi Teatajas" ilmus wanaaasta lõpus pikem kiri „Tertori" sulest Moskwa Eesti seltsi tegewuse kohta. Raske on kõige selle siksikus ümberlükkamise ja mõnitamise peale parajat wastust leida, oleks wast parem, nagu mõnelt poolt Seltsi juhatuse soowiti, hoolsa töö ja tegewusega seltsis, wastupidist üles näidata. Kuid õiglasema awaliku arwamise pärast lubatagu kirjaaatja ülidistuisi järjekorra arutusele wõtta.

„Seltsielu awaldus olla: tants ja puhwet, puhwet ja tants". — Ei ole. paar näokatte pidu maha arwatud, ühtegi ilma eeskawata pidu olnud. (Neid pidu-õhtuid tuleb aga selle aja peale üle neljakümne.) Küllap neist õhtutest nii mõndagi oleks leidnud, mis ilus ja hea, kui kirjaaatja warwaks oleks wõtnud teiste pidulistega ühel ajal ilmuda, nüüd näib ta ainult tagatipuks tulnud olema, kus näitemäng, laul wõi kõne juba möödas, kuid puhwetis weel süüakse ja juuakse, ning jaalis tantsitakse. Sellest pidukorra kombest ei ole jõudnud weel ükski Eesti selts ära wõrduda, ärgu nõutagu seda siis ka ainult M. E. seltsilt.

Mõnitust leiab ka seltsi uus põhjuskiri, mis suur ja lai olla kui Tarwarik j. n. e. Teadupärast, et põhjuskirja kokkuseadmisel ikka ka tulewiku tarwitusi silmas peetakse. Põhjuskirja kokkuseadjaid tuttawa Krõlowi kwartetiga wõrrelda, on muidugi selleks, et neile tagant järele seda pakkuda, mis puudu jäi — tänu!

Kirjaaatja teab ütelda: „Liikmete arw ei taha ega taha kaswada." Selle peale oleks kosta: Sügise, peale suwist waheaega, algas selts 28 liikmega oma tegewust, praegu on nende arw 65, jääb muidugi erapooletute otsustada, kas selts kahaneb wõi kaswab.

Märkus, et Eesti selts Saksa kirikule mitu aega abiraha annud on küll puhas ebatõde. Kahe aasta eest kuulsin seltsi peakoosolekul ettepanekut: määratagu Eestikeelse jutluse-pidamiseks abiraha; ettepanek jäi healetamisel wähemusesse. sellest peab nüüd kirjaaatja Saksa kiriku abiraha wäljakeerutanud olema. Wildakalt on ta Moskwa Eesti üliõpilaste-selts eeskujuks seatud. Õige wahekord on järgmine: Liikmete arwu poolest on mõlemad seltsid sellel hooajal poole suuremaks kaswanud. Eesti üliõpilased on seltsis alalised, seltsi tegelaste poolt heameelega nähtud külalised olnud. Seltsi ruumides on nad oma läbirääkimisi ja nõupidamisi pidanud, seltsi kooris ühes laulnud. Seltsi laulukoor on ka nende pidul laulmas käinud. Uuel aastal on nagu ennemaltki hariduslistele püüetele M. E. seltsis üliõpilaste seltsi poolt wastu tuldud. Wiis kõnet pühapäewa peale lõunatel. Uue seltsi asutamise tuhinal kirjaaatja seda kõiki muidugi ei märka.

Seltsi puhwet on küll mõne eestiseisuse liikme ülewaatuse all olnud, sest et ennemalt ajutise puhwetile rentniku ei leitud. Tulewikus tahetakse, et tülikast järelwaatusest peaseda, nagu eestseisuse koosolekul kõneldi, puhweti rendile pakkuda, soagugi sellest selts wähem kasu kui praegu.

Ebasti läheb „Textor" seltsi ettekannetega kohtusse, keeb seda wana lõhkumise tuhinas nii parteilikult, et loe ja imesta! Ei wõeta waewaks tähelepanna, et paari tuhandelises Moskwa Eesti kolonias ometi see wõimalik ei ole, mis Peterburis kus eestlasi kakskümmend korda rohkem elamas: nõutakse sümphoniaid, näitemängus Ibseni ja Gorki etendamist seltsi poolt. Seda kõike on aga wäga head walikus siinsest konserwatooriumist ja kunsti teatrist saada. M. E. selts on sunnitud eestkätt oma jõu kohaselt koori laulu ja asjaarmastajate näitemängu juurde jääma. Kirjaaatja otsib ja leiab ettekantud tükkidest kõmu-tüki: „Enesetapjate klubi", mis Tallinna näitelawa soowitusel seltsi näitelawale oli peaseetud ja hilbutab seda, sest paremaid mängitud näidendid ilma ees nii nuks waikides; et ta aga andetse Koidula „Säärane mulk'i" selle tükiga ühte patta wiskab, on lausa ülekohus.

Seltsi muusikalist maitset seatakse Wiruman pealinnaga ühe pulga peale — see wõib üsna õige olla, on ju seltsi rahwas enamasti Eestimaa wäikestest linnadest pärit. Mis õigusega kirjaaatja Rakweret, kus üle 90°-ni uu walmistele ilmus, pimedaks nurgaks nimetab, jääb mulle arusaamataks? Wististi sõites ta öösi Rakwerest läbi? Seltsi koores mängib kümmekond wenelasi, keelepillide mängijad aga eestlased. Piduõhtud olnud aga 6 ja 26 jõulukuu päewal nii et midagi arukat wiie wenelase koorisi, mida kirjaaatja 12 detsembril tahab kuulnud olla kätte ei saa.

Kirjaaatja soowib, et kümne aastane hoone laguneks, ei näe täidemnewat, sest et nüüd alles ehitud ja muu elamine alles jaanniel. Wana tulul uuele ettewõtetele tuult purjedesse püüda on tark nõu küll kuid seda tõrwamisest ei ole keegi ise ärahelada suutnud. Loodame siiski, et uus asutataw selts uusi jõudusi Moskwa Eesti seltskonna elusk tööle rakendab. Wõitlusest järgnew murkas oligu trööstiks et meie eestlaid kuhugi suuremal hulgal tööle ei mahu.

Üks Moskwa Eesti-seltsi tegelane.

Ülewal-Linda asunduse 25-aastase mälestamise-päewa pidul.

Nagu „Peterburi Teataja" lugejatel teada on, pühitseti 16 augustil m. a. Suhumi Ülewal-Linda külas asutuse 25-aastast juubelipäewa. kus teiste ettekannete hulgas neiu Kaares'i Wene keeles peetud kõne mõne naise üles äsitusel niisugust tormi sünnitas, et All-Linda küla kooliõpetaja hra Naudiewo halenaljaka ülesande oma peale wõttis: neiu Kaares'ile kõigi pidulriste nimel põlgdust awaldada. Ja see maimustas, muidugi aitas alkohol kaaia palsusigi nii, et neiu Kaares'i sealsamas, kui see wõimalik oleks olnud, esimese tala külge oleksiwad ülesse riputanud. Nii siis karjutakse: „wabadust!" ja „wabadust!" — pahandatakse walitsuse üle wabaduse kitsendamise pärast, aga esimese waba sõna pärast tehtakse ise koldat müra ja seatakse, kui see wõimalik oleks, kõige waljem tsensuur ametisse. Isegi külawanema-abi ja mõned omateades agaramad mehed, on naiste õhutusel seda mõtet toetanud, et neiu Kaarest kohtuteel wastutusele wõtta; ja käidudki sellepärast jaoskonna- ja ringkonnaülemate jutul, need olla aga wastanud, et kõnes midagi seadusewastalist ei ole olnud — oliwad ju mõlemad ametnikud isiklikult pidul.

Mul on nüüd wõimalikuks jaanud neiu Kaares'i kõnet Eestikeelses tõlkes „Pealinna Teataja" toimetusele saata ja paluda, et toimetus nii lahke oleks, seda oma lehte üles wõtaks, et lugejad Linda küla asumisest ja elust-olust midagi kuulda isaksiwad, ja ise otsustada wõiksiwad, mis kõnes head wõi halba on, sest muidu wõib ju arwata, et neiu Kaares nii häbemata oli ja Ülewal-Linda asunikka tõesti andeksandmatalt teotas. Seda enam oleks kõne awaldamist soowida, et suurem jagu Lindalasi kõnet sugugi pealt kuulamas ei olnud ja, kes weel kuulamas oliwadki, neist kõik mitte Wene keelt seda wõrd ei mõistnud, et kõnest täiesti aruanda. Selle tagajärjel mõnitati siis kõne iiru nii ära, ja niisugused mõtted ja üleluied lauletati kõnele juurde, millest kõnelejal aimugi ei olnud. Kõne oli järgmine:

„Weerand aastasada on sellest ajast möödas, kui jalgake eestlasi selle koha peale aina kus praegu Ülewal-Linda küla asaneb. Ehk see aeg küll wäga pikk ei ole, aga meie asunduse elus on selle wahe sees palju muutunud. Ilmunud on uued isikud uute aadete ja uute sihtidega, kõik wana on peaaegu kadunud, nii et wanadest asunikkudest ainult mõned tänast pidu näha saawad*). Nende wanade suust kuuleme mõndagi nende elust esimestel asumise-aastatel. Nende jutu järel ei olnud esimene asumine sugugi meelitaw. Eestimaa tasase pinnaga harjunud esimestel asunikkudel tulnud, neid kõrgeid mägesi nähes, millega meie nüüd nii wäga oleme ära harjunud, hirm peale. Paljud aramaloomuga inimesed ei läinudki asumiseks määratud kohtasi waatama ja pöörasiwad juba Suhumi sadamasillalt tagasi. Enam julgemad läksiwad siiski asukohti waatama, aga paljud nendest, peale mõne aja uues asukohas elamise ja meile tutawa „halli sõidu" (külmtõbi) järele jätsiwad asunduse kus seda ja teist, ja tänasiwad aina häid jalgu. Jäiwad ainult mõnedkümned perekonnad, kellel wõimalikud abinõud tagasirännamiseks puudusiwad. Need oliwad siis ka sunnitud raske wõitlust elu eest, uue looduse ja kliimaga algama.

Nüüd näeme siin wiina- ja wiljapuuaedasi ja puhtaid põlduisi lopsaka kukurusiga kaetud. Aga siis oli kõik weel paks mets kõiksuguste okas- ja wäändkaswudega läbipõimitud, kuna lagedamad kohad inimese pikkuse sõnajalgadega kaetud oliwad. Kuidas elada, kui inimesel midagi ei ole? Nii ka siin. Kogu asunduse kohta ei olnud mitte ühte hobust, ega mingisugust põllutööriista. Ometigi meie wanad ei heitnud meelt ära, waid leidsiwad abinõu, millega hädas ennast aidata. Mõned asunikkudest nõutasiwad, oiakt kroonu abiga, hobuseid, teised kuskilt jae, läksiwad metsa, laskiwad jämeda puu maha, lõikasiwad paigi otsast rattad ja warsti oliwadki kärrud walmis. Ja niisuguste kärrudega sõites, oliwad meie wanad wahest palju õnnelikumad, kui rikkad endi uhketes tõldades. Palju rängem oli sellest üle jõuda, kuidas maaharimise riistasi nõutada — adrad puudusiwad täiesti. Wahest oleks ehk linnast adra osta saanud aga meie asunikkudel ei olnud niigi juba raha, — millega siis weel adra osta? Siis leidus asunikkude hulgas sepp, kes kudagi adra takkusepitses. Ja niisuguse tööriistaga künti maad! Teised jälle, kellele niisugune õnn osaks ei olnud langenud, rauniwad maakirwestega seni puutumata wiina peenikeseks, siis külwati kukurusi. Sel ajal ei olnud maa weel mitte nii ränamata, nagu nüüd, ja ta andis head lõikust. Nõnda hakkasiwad meie wanad aegawidi elama ja koluuta, kuni praeguse ajani: sõnajala onnide asemele tekkisiwad aegamöda puu- ja kiwimajad, enam täielikud põllutööriistad ja palkratastega kärrude asemele raudasiidega otatt wedrutoolide wankrid. Nüüd on igal asunikul tarwilikud karja- ja töö-loomad, ühesõnaga, enam-wähem küllalt rahuloldaw majapidamine.

Senini kõnelesin ainult majanduslisest ja aineliisest küljest, ja nii ei ole sõnagi laususud asunduse waimlisest elust. Waatame nüüd missugune oli waimuline seisukord hakatuses ja missuguseks on ta kuni siia saadik muutunud. Esialgsed asunikud oliwad pea kõik hea alguuhariduseega, nende hulgas ka mitmed enam kõrgemagi haridusega, ja nad püüdsiwad ka hariduse poole. See on sellest näha et nii pea kui juba nad endid natukene korraldanud oliwad kohe ka laste tarwis kooli nõutama hakkasiwad. Esiteks awati kool kellegi asuniku elumajas ja kooliõpetaja kohustsid täitis keegi enam haritud asunikkude hulgast. Kui asundus juba natukegi jõudu oli korjanud, awati üheklassiline kool, ja kutsuti sinna õpetaja.

Kui arwata wõiks, et aineline edenemisega ka hariduse järele nõudmine kaswanud oleks, siis peaks meie asunduses praegu mitte üheklassiline, aga juba täielisem kool olema. Ometegi nagu näha, hariduse asjus ei ole meie asundus 25 aasta jookul sammugi edasi nihkunud wõiks koguni ütelda: on koguni tagasi läinud. Üheklassiline kool on üheklassiliseks kooliks jäänud. Ka sellegi ei käi lapsed õppeajal korralikult ja ei lõpeta sedagi puudulikku kursust, mis selles antakse. Wõiks arwata, et halwad kooliõpetajad selles süüdi on. Aga ei. Meil on ka häid kooliõpetajaid olnud, asi et edenenud aga siiski, sellepärast, ei meie asunikud hariduse eest sugugi täieliselt ei hoolitse. Need asunikud, kes weel hariduse poole püüawad, langewad suurema hulga poolt naeru alla. Mitte harwa ei kuule niisugust arutusi: „Rumal, kes lapsi koolitab! Mis koolitust külainimesele tarwis on? Poistele weel sealt, ta õpib natukene lugema ja kirjutama, läheb soldatiks, siis on tarwis, aga tütarlapsele ei ole mingisugust kooliõpetust waja!" Seda ei wõeta sugugi arwesse, et tütarlapse haridus juba iseenesest kõigi tulewase põlwele kaswatuse hea aluse paneb, sest et esimeseks kooliõpetajaks lapsele naisterahwas — ema on.

Niisuguse hariduses hoolimatuse kurwaks tagajärjeks on siis ka meie juures: kombete lootsenemine, kangesti laiatelagunew joomine ja kõlwatu elu. Meil ei joo mitte ainult täiskaswanud, waid koguni 15—16 aastased poisikesed. Täiskaswanutelt eeskuju wõttes juuakse esimesel wõimalusel kuni hulluseni. Pärast kidelbakse weel pealegi: „Läks aga head! Jõime nii ja nii palju." Wanematest asunikkudest loewad weel mõned ajalehti ja tesawad huwi ka weel muu kirjanduse wastu, aga nooriugu on suuremalt jaolt paremate püüetele, kui nõnda ütelda wõib, peaaegu kadunud. Kui noored mad inimesed kuhugile kokku koguwad, siis kuuldub nende jutust ainukene huwitus, kuidas aga juua ja ikka jälle juua saaks.

Waatame nüüd endi asunduse ümber olewate Mingreli ja Greeka külade peale, siis on warsti näha, et joomist nende hulgas koguni harwa ette tuleb. Ja mis hariduse puutub, siis on sellepoolest asi nende juures palju parem, olgugi et seal wanemad inimesed, iseäranis mingrelid, pea kõik kirjaoskamatad on. Külakoolid asutati nende juures palju hiljem, ja ehk küll ka suuremalt jaolt üheklassilised, on nad ikka tangil lapsi täis. Lapsed, kes koolis käiwad, ei lõpeta mitte üksnes külakooli kursust, waid palju jatkasiwad endi õppimist Suhumi linnas keskkoolides. Meil ei awalda wanemad mitte niisugust hoolimatust kooli ja hariduse wastu nagu meil. Tarwitsel korral müüdakse kas wõi wiimane hobusenadi ehk lehmakont ära, et pojale wõimalikuks teha õppimist edasi jatkata. Ja nemad lõikawad ka oma waewast wilja! Peaaegu kõigi Suhumi linna ühkästi kroonu, kui ka era asutuste ametnikud ja kirjutajad on siiniete ümberkaudiete külaelanikkude hulgast. Aga meie, kui wanemp'ile ükskord lõpeb, ei leia endi hulgast enam õnnetumat külakirjutajatki.

Kui niisugune tuimus ja hoolimatus kooliõpetuse ja hariduse wastu ikka meie juures edasi kestab, koob meie küla pimeduse ja rumaluse hõlma.

Sellepärast, lindalased! Eestlased! Ärkage! Tõuske üleöse pimedusest, mis teid wammilest ümbritseb! Kiskuge katki ahelad, mis teid rumaluses ja harimatuses köidawad! Püüdke ja tõtage hariduse poole! Wõtke eeskuju kodumaast, kus kõik ühinal hariduse poole püüab. Nagu sealsed ajalehed paigal teatawad, on jälle ja ikka jälle ühes kohas hariduse-selts asutatud, teises kohas hariduse seltsi kool awatud. „Koolitamine on walgus mitte-koolitamine — pimedus. Haridus on wõim!" ütleb tähtis wanasõna. Nii püüdkem ka meie selle õnnistawa walguse poole! Jätke endi kitsad arwamised, nagu ei tooks haridus põllutöötegijale kasu, sest ka koolitatud pea ei waluta adra taga. Ei oleks wist halb, Linda asutusele 25 aasta mälestuse päewaks, kas hariduse-, karskuse- wõi mingisugune muu kõrgema eesmärgiga seltsi asutada. Terwe külakoguga on raske midagi sellesarnast ära teha, sest ikka leidub niisuguseid, kes hea ettewõttele wastu seisawad.

Aga selts, kes omale mingisuguse eesmärgi on ette seadnud, püüab ka kõigest jõust oma eesmärgile jõuda. Üleüldse püüdkem, et kui 50-aastast juubelit peame meie asundus teistest mitte alamal ei seisaks, waid ennem kui tähtsamad meid ümbritsewate pärismaalaste külade hulgas hiilgaks." R. R.

*) Jüri Schellbach, Leena ja Mihkel Kaares.

laewade peal wäljarändamise korraldeks jaadena.

Wiseluse ümmitos wäljarändajate ühkudesse jagamine. Programm teise punkti, s. o. ajutise wäljarändamise kohta rääkis Shukowski. Tema jagas selle punkti all seisawad wäljarändajad weel kahte klassi: mitmete aastate peale wäljarändajateks ja hooajalisteks wäljarändajateks. Teise ja seisukohti olla küllalt korralik kuna aga esimeste wäljarändamise wõimalust kergendada tuleb. Selle peale tähendas juhataja, et ka hooajaliste wäljarändajate seisukorda tuleb kõne alla wõtta, kuna nende hulk wiimasel ajal kaswab.

Mõttewahetuse järel tuli koosolek otsusele, et wäljarändamise küsimust ei wõi mitte ainult kõba wahetusküsimusega seletada, ja sellepärast on tarwis edaspidi ainult nendest isikutest rääkida kes terwise otstarbeks wäljamaale rändawad.

Kirjad wäljamaalt.

Meid toodikas meil taewa mis Algieris paigal olime, läksiwad nagu unenägu mööda ja nagu pooltahtmata pidime wiimaks jälle endi ameti kohuste täitmisele asuma. Mitte ühestki sadamast, millest läbi sõitsime, ei jäänud mulle nii hea mälestus järele, kui Algierist. Kui Algeri sisse sõitsime, siis mõtlesime et oleks hea olema, kui siit warsti jälle minema saaks. Nüüd aga kui mineku-tund käes oli, ei olnud wähematki lõbu lahkumiseks siiatagi et wiletsasse Bizertasse pidime sõitma. Kegi taewas nagu näha nuttis meid tagasi: wihma tuli nagu pangest ja wilu tuul puhus Wahemere poolt armu heitmata. Sarnane halb ilm ei anna meremehele wähematki lootust hea reisu peale. Tormi mõjul kiikusiwad meie laewad mere weegudes, kuid wist oli Taewa Taadil meist hale meel — tuul waikis jälle pea ja teisel päewal jõudsime õnnelikult Bizerta järwe. Meie terwituspauku kuuldes tuli linna rahwas sanati kaldale ja terwitas meid rõõmsasti. Mõne minuti pärast seisiwad juba meie laewad Bizerta järwes ankrus.

Ei ole wist tarwis siin kohal paar sõna Bizerta ja ta järwede kohta ütlen. Bizerta linn on alles aastat kakskümmend tagasi asutatud, siis kui prantslaied Tunisi oma ajumaaks muutsiwad. Esiotsa ei olnud peale kindluse ja sõjasadama siin midagi, kuid aega mööda tekkis ikka rohkem ja rohkem majasi ja mitmesuguseid muid ehitusi, nii et praegu Bizertas juba oma 12.000 elanikku on. Nüüd on Bizertas ka tubli kaubasadam.

Sõjalaewad, mis siin pea alati seisawad seisawad esimeses ja teises järwes. Kolmas järw on esimestega ainult wäikse ojaga ühendatud, nii et sinna wõimata on peaseda.

Esimene järw on laia kanali kaudu ja Wahemerega 50 sülla laiuse kanaliga ühendatud. Selle kanali kaldal seisabki Bizerta linn. Wähut tagapool esimesest järwest seisab teine järw, tema suurus ja sügawus lubab et suured sõjalaewad tema peal harjutusi wõiwad teha. Õhtupoolsel järwe kaldal seisab suur sõjasadam 4 suure dokiga mis kõik nii heasti on sisse seatud, et tarbekorral seal terwe Prantsuse laewastik wõib parandatud saada.

Kolmas järw on lindudest rikas: seal on iseäranis just meie kodumaa lindusi, kes sügisel talweks soojale maale rändawad. Kubiseb see järw aina partidest metshanidest ja muudest weelindudest. Mind rõõmustas aga kõige rohkem meie kodumaa kiita pääsukene, kes siin lõbusalt lendas, just nagu sooial suwe ajal meie kodumaal. Ja mul tuligi korraga ette, nagu wiibiksin oma kodumaal kusagil kodus, kus lõbus linnukeste laul mulle kõrwu kostab. Kuid — mu silmade ees seisawad datli palmid, ei ole kodumaa kaskesi ja wihtlakaid kusagil...

Bizerta linn, ja tema ümbruses ei paku suuremat huwitust: mis looduslist ilustab — mets, see puudub siin; selle asemel on mõnes kohas puude istandus. Lõbusõitusi wõetakse iseäranis Tunisi ette, mis 70 kilomeetrid eemal on. Ühel pühapäewal wõtsin minagi selle reisi ette. Rong wiis meid mööda mägesi ja orgusi kaunis kaisalt: igas jaamas seisati hea weerand tundi. 3½ tunni pärast jõudsime wiimaks pärale. Kari araablasi kogus korraga meie ümber ja pakkusiwad endid teejuhtiks. Teades, mis need petised tahawad — jätsime neid ja läksime oma teed. Linn — nagu linn ja nagu pealinn pealegi: uhked majad puhtad uulitsad, palmid serwal, tramwai jookseb linna-tänna... Iseäranis kena ehitus on linna teater Araabia stili järel ehitatud.

Paari tunni pärast, kui einet sai wõetud, istusime ju Kartago tramwai wagunis, mis meid mööda suurt Tunis'i järwe kallast otse mere poole wiis. Tunisi lahe kallas, mis 2½ tuhat aastat tagasi Kartago jadam oli — on nüüd ilusaks kurortiks muudetud: walged majad tõusewad rohelistest aiadest, paljud majad on endised Rooma ehitused. Eemal algawad põllud. Siin ja seal on näha põllu seest tõuswat mõnda müüri nurka, ehk marmori kiwist poosi — need on kuulsa Kartago jätised. Aastasajad on siia nii palju liiwa toonud et suure linna enda alla mattis. Nüüd annawad tunnistust endisest kuulsusest ainult kaewandused. Kohe, kui tramwaist wälja tulime, leidsime teejuhi eest, kes meid kaewandustesse wiis. Tee üle nõjuwase nurga wiis meid endise Greeka teatri juurde, mis oru sisse oli ehitatud ja endiste sõdade ajal rusuks tehtud. Sahara tuuled tõiwad siia ajajooksul nii palju liiwa, et org kadus ja alles wiimastel aastatel ehituste waremed wälja kaewatud saiwad. Kõik paremad asjad ja marmorist kujud on siit Kartago muuseumisse wiidud. All augu sees on ümmargune plats — endine näitelawa — ja mööda mäeserwa — pealtwaatajate platsid. Mõnest kohast paistawad weel endiste uhkete aegade jäljed: marmorist post, uhke waasi jalg jne. Ülewalt mäe pealt kaewudest mööda maaalust kraawi jooksis wesi purskkaewudesse ja tiikidesse, mis näitelawa juures oliwad. Kraaw on praegu mulda täis, aga tiigi kaldad on weel alles.

Mäe taga on endine Rooma küla, ka see maa alt wäljakaewatud. Mõned toad on üsna terwed, tubade mosaik-põrandad ja wee tüterid niisama. Endised elanikud nagu näha, pidasiwad suurt hoolt wee alalhoidmise eest, sest siin ja seal puutusiwad suured wee kogumise paigad, tsemendist tehtud. Siia pumbati wihma wett ja hoiti teda alal terwe aasta, sest kaewusi, nagu näha, ei olnud. Eemal — mõni jaam mere poole — oli endine greeklaste kirik ja basilik (surnuaed). Paremad surnukirstud ja kehad on siit ammu kadunud, ja ainult mõned wiletsamad aga on jäetud. Muska seest on palju asju leida, mis surnudele kirstu kaasa pandi, nagu tööriistad, sõjariistad, söögikraam raha jne. Petised araablased teewad sellega head äri, et müüwad reisijatele kõiksugu prakti ja kiwidega taotud rahasi — neid Kartago aegade ja rahade pähe wälja andes.

Oli kole palaw ja jänu ajas meid lähemasse Arabia teludse keelekaseri otsima. Talu — pealtnäha kiwihunnik pilliroogu kaetud. Meie teejuht ei soowinud meil mitte sisse minna, sest seal olla — naisterahwad. Mis muud, kui tegime hädapasunad lahti: keegi tütarlaps pistis argliikult pea wälja. Teejuht seletas talle, mis meil tarwis on. Mõne minuti pärast toodi meile kitse piima, aga sarnases kruusis, et joogihimu seda nähes warsti kadus... Pöörasime ümber ja sõitsime Tunis'i tagasi, sest aeg oli ju hiline. Seal läksime kuulsaid araablaste turusi waatama. Suur linnawärawa wiib araablaste linnajaosse; kui aga sinna ka kinniste silmadega kedagi europlast wiiks, tunneks sellest koledast haisust ometi ära et ta araablaste linna jalgu on sattunud. Keset linna on nende turud, s. o. uulitsad kus mitmesugused ametimehed elutsewad. Näituseks: ühes uulitsas koowa sarnaseis töötoas elutsewad kingsepad: siin tehakse kingasi ja sandaliaid terwe Muhameti ilmale. Teistes uulitsates tehakse hobuseriistu, riideid, sõjariistu jne. Keset neid uulitsaid on suur turg kuhu araablased oma maakraamid müügile toowad. Siin on alati sarnane kisa ja kära et kõrwad lukku jääwad ja pead warsti pakku minema.

Alles wärawa taga hingasime lahkemini. Oli weel aega ja meie sõitsime linna taha Tunis'i bei paleed waatama. Palee juures on museum, kus wanaaegseid Kartago asju hoitakse: roomlaste kiwist kuulid palju iseäralikku Hommikumaa kenadusi, Greeka kujusi jne.

Palee — nagu Hommikumaa isewalitsejal kunagi, on ütlemata tore: aga palju huwitawam on see, mis seal sees tehtakse... Näituseks, kohtusaalis jutustas juht, et suurte kurjategijate mõistmine, mida siin bei ise toimetab olla wäga lihtne: otsus wõib ainult sarnane olla — kas wõllas, ehk andeksandmine, ja see kes wõib isewalitsejale tema sekretari kaudu mõni tuhat franki saata, — wõib selle peale julge olla et ta õigeks jääb.

Kohalikud teated.

Keisri Majestet

on Parisi weeuputuse läbi kahju saanud isikute heaks 10 tuhat franki annetanud.

Pealinna erakorralise walwuse kohta

kirjutab leht „Russkoe Znamja": Erakorralise walwuse korra raskust tunneb terwe Wene riigi pealinn. Erakorraline walwusekord on karistuseks määratud nende segaduste eest, mis möödaläinud ajal pealinnas ette on tulnud. Kuid pealinnas on elanikkusi palju, kes ei ihu ega hingega rahutustest osa ei wõtnud ja sellepärast ka nüüd ilma süüta nende rasketele all kannatawad.

Wõltsitud toiduained.

„Pet. Listok" teatab, et pealinnas pea kõik toiduained wõltsitud on. Läheb ostja kohwi ostma, siis paistab ostjale ilus roheline wärw wastu, mis ostja silma meelitab, kuna kowe ei ole sugugi sellepärast hea, waid on wärwitud. Niisama wärwitakse ka worstisi: ostja ja head ehk halwa worsti, kõik on nad pealt ühesugused ilusad pruunid. Worstide wärwimiseks tarwitatakse koguni kihwtist aniliini wärwi. Ostja ostab aga ikka ilusat pruuni-karwalist worsti, kuna ta halli worsti waewalt ostab. Kui pealinna poodides olewa, wõid waadata, siis on see nii tore kollane, palju kenam kui kodumaal mai- ja juuni-kuudel. Oleks aga koguni ekslik arwata, et sellepärast kraam tõesti nii hea on: koguni ümberpöördult — wärw on see, mis ilusa wäljanägemise annab.

Senini oli Siberi wõi sellepoolest tuttaw, et ta wõltsimata oli. Kuidas aga asjad ka siin kaldawad kujunema, näitab kuulutus, mis „Pet. List." toimetusele saadetud. Kuulutus on järgmine:

„Mull on au Teile wäljamaa kollast kokosõli Siberi wõile juurdelisamiseks soowitada. Hind Peterburis 9 r. 50 kop. puud. Loodan, et Te mind oma tellimistega austate. M. A. Joffe äri." Joffe äril on osakonnad Wjatkas, Dwinskis ja Moskwas. See näitab, et nõudmist tema kauba järel küllalt on. Kaupa, mille hind alla 24 kop. on, wõidakse wõiga segatult 40—45 kop. naeld. Selge on, et niisugune wõltsimine meie wäljaweo peale halwasti mõjub: wäljamaa turul puudub usaldus Wene kauba wastu.

Karskuse õpetus pealinna algkoolides.

Üks osa linnawolinikkudest, kes üleriiklisest karskuse kongressist osa wõtsiwad, tahawad linnawolikogus küsimust üles tõsta, et kõikides linna algkoolides karskuse õpetust lastele saaks antud. Pealinna algkoolides käib umbes 40 tuhat tööliste last, kelle wanemate seas joomine wäga suurelt maad on wõtnud. Et just tööliste keskel joomise kahju selgitamiseks sammust saaks astutud, loewad need linnawolikogu liikmed wäga tarwiliseks seda, et sellekohast õpetust juba koolilastele saaks antud.

Uus kaswatusemaja.

Üleriikline merekasjanduse ühisus plaanitab Peterburisse seltsid laste jaoks uut kaswatuse maja asutada kus nimelt noorlapsi kaswatusele wõetakse ja madruste elukutse wastu ette walmistatakse. Selle küsimuse arutamiseks kutsutakse 18. januaril komisjon kokku.

Uus linnawolikogu

oma esimesel koosistumisel tegi otsuseks pealinna rahukohtunikkude arwu suurendada ja selleks otstarbeks weel 8 uut rahukohtunikku ametisse seada. Samuti otsustati ka tulekahju signaalisi uuendada ja selleks uusi aparatisi juurde muretseda.

Kaubandus ja põllumajanduse ainutuste esitajate kongreis

peetakse 21. januaril Peterburis ära.

Linna elektri raudtee komisjon

on neil päewil aruande 1909 a. üle linnawalitsusele ära annud. Eelarwe järel oli 1909 a. elektri raudteedest 9.260 000 rubla sissetulekut oodata, kuna aga tõepoolest 9.796.523 rubla sisse on tulnud, seega 536,523 rubla rohkem, kui eelarwe arwata wõidi. Peale selle läks korda ka palju wäljaminekuid wähendada: nii oli wäljaminekuteks 6.139.794 rubla määratud, kuna aga kõigest 5.608.736 rubla wälja antigi. Nii on siis 4.187.786 rubla sissetulekust üle jäänud, millest puhtaks kasuks 2.019.656 rub. linnale jääb.

Adwokat Hüllersoni kohtuasi

äratab õigusteadlastes ringkondades suurt tähelepanemist. Nagu ajalehtede lugejatel teada, mõisteti adwokat Hüllerson Belostoki rüüstamise protsessis peetud kõne pärast milles süüdlust leiti, kohtu palati poolt süüdlaseks. Selle otsuse peale andis Hüllerson kasatsion-kaebtuse senatile. Nüüd oli aga Hüllersoni otsusele tulnud, ei ole aga usaldusmehe kaudu senatis üles astuda, sest et waewalt loota on, et senat asja kohta tehtud otsuse muudab.

Neil päewil oli adwokatide nõukogus see asi arutusel. Jõuti otsusele siiski senatis üles astuda ja walitati selleks wan. adw. O. O. Grusenberg. 14 skp. oli Hüllersoni asi senatis arutusel, kus kohtu palati otsus kinnitati ja Hüllersoni kasatsion-kaebtus tähelepanemata jäeti.

Hariduse seltsi

III. koolis tuli kooliõpetajate wahetus ette. Kooliõpetajanna neiu Madisson pani haiguse pärast ameti maha ja seltsi eestseisus walis tema asemele kodukooliõpetajanna neiu Torpani Omiksi, kes neil päewil siia jõuab ja ametisse astub.

Kolera on pealinnast

kadunud. Kõige selle aja sees mis nüüd kolera pealinnas oma lõikust pidas, arwata 1908 aastast, on üleüldse 16.594 inimest kolerasse haigeks jäänud, neist sai terweks 9.729 ja suri 6.666 inimest. Kolera ärahoidmiseks on ettewaatuse abinõud praegu weel maksma jäänud.

Kirjad toimetusele.

Eesti aednikud,

kes Poltawa, Hersoni, Podolski ja Kiewi kubermangudes elutsete, palun Teid kõiki eneste adressisi teatada, et meie kuhugi wõiksime kokku sõita aednikkude ühinemiseks nõu pidama, sest nagu kuuleme, on ju Peterburi ja selle ümbruskonnas elutsewad aednikud Peterburis 18 dets. koosolekul olnud ja lähemas tulewikus peetakse seal jälle koosolek ära.

Meil siin lõunapool riigi alatel Eesti aednikkudel on wõimata Peterburi aednikkudega ühes koosolekule sõita, sest see teeks ainelisest suurt kulu. Sellepärast oleks wäga soowitaw, kui meie eneste keskel kuhugi siin kokku sõidaksime nõu pidama ja siis kirjalikult Peterburi aednikkudele eneste mõtteid teadustaksime, ja selles asjas ei tohi meie mitte siin wiiwitada, waid peame teistega ühel meelel tulewiku poole sammuma. Kokkusaamise kohad wõiksiwad olla Odessa, Kiiew ehk jälle Krementschug. Palun kõiki siinseid aednikkusi kohe kirjalikult eneste soowisi ja adressisi awaldada.

Aupaklikult

aednik A. Punnikson.

Adress: Кривое-озеро. Подольской губ. „Благодатное". А. Я. Пуннииксонъ.

P. S. Palun ka teisi Eesti ajalehti nende ridade jaoks lahkesti ruumi lubada.

Suhum-Kaleest. Ülem-Lindas plaanitakse uue koolimaja ehitust. Mõeldakse perede peale teataw osa maksu panna, et plaanitawa koolimajale põhjuskapitali nõutada. Kui esialgne summa käes, siis mõeldakse koolimaja ehitajeks ew.-luth. kog. abikassast laenu paluda. Kohalise asunduse minewiku järel otsustades wist koolimaja ehitust küll niipea ei tule.

Läinud suwel, kui meeled kohalise asunduse juubeli-ridul ettetulnud kokkupõrkamise pärast erutanud oliwad, tehti kohalise kooliõpetaja nõudmise peale koolimaja juures mõned parandused ja pandi kohalisele kooliõpetajale 50 rbl. palka juurde. Nüüd arwawad mõned healesõigusliked asunikud, et need kulud ülearused olnud. Nimelt olnud kooliõpetaja palga suurendus ülearune. Selle juures wõrreldakse kodumaa kooliõpetajate palga jaamist kohalise kooliõpetaja palgaga ja awaldatakse kooliõpetaja kohta üleskruwitud nõudmisi. Wastalised peaksiwad selgusele saama, et ainult täie palga eest täielist tööd wõib nõuda ja kooliõpetaja — ka inimene on. Wastaliste kitsas silmaring see ongi, mis kohalise asunduse kooliasja paigal peab.

„Одесская художественно-промышленная, фабричная и сельско-хозяйственная выставка.

Käesolewa aasta 1910 awatakse Peterburis suurepäraline kunsti-wäljanäitus, mida nõnda nimetatud „Odessa wäljanäituse komitee" toime panna kawatseb. „Odessa kunsti-käsitöö, tööstuse ja rahwa majanduse wäljanäitus" saab 15. maist kuni 1. oktobrini kestma. Näituse ettewalmistuste eeltööd, mida juba tänawu aastal algatud, edenewad jõudsasti. Rohke ajamõtmise tõttu, ja peaasjalikult paljude Peterburi firmade waraseid ülesandmised on selleks kaasa aitanud, et Odessa näituse toimekond ka siia, pealinna, „näituse asjaajamise abi-komiteed" asutama on pidanud (Ул. Глинки 9—11). Peterburi abi-komitees töötawad tööstuse ja kaubanduse ilmas tuntud tegelased kui näit., kodan.-inseneer Tonkow, kunstnik Jienberg, hrad Sulitich, Erdeli j. t. — Kuidas juba öeldud, saab näitus suurepäraline, kuhu peale Wenemaa ka wäljamaa firmad oma tööd läkitawad. Osa wõtawad: Serbia, Bulgaria, Austria-Ungri, Tschechi, Saksamaa, Schweits, Prantsusmaa, Belgia, Rootsi, Norra, Taani, Soome, Poola, Türgimaa j. t. maad. Soowitaw oleks, kui Eesti ka omalt poolt nimetatud näitusest osa wõtaks. Erasest näitusest osawõtjad wõiwad ligemaid teateid Peterburi komitee asjaajajalt, hra A. Skrjagni kaudu saada. Adr.: Ст.-Петербургъ, ул. Глинки № 9—11 „Одесская выставка". Г-ну А. С. Скрягину. Kirjad wõiwad ka Eesti keeles kirjutatud olla.

—xx.—

N. B. Ehk wõtaksiwad ka kodumaa Eesti lehed waewaks ülewal seiswad kirja ära trükkida.

Palun Teid järgmistele ridadele lahkesti ruumi lubada.

Kuriki maamõetjate koolist.

Suguwendadele 15—25 aasta wanaduseni, kellel soow Kuriki keskmaamõetjate kooli astuda on, wõin teadustada, et tulewa sügisel (1. sept. 1910 aastal) ühendatud linnakooli programmi järele, mida koolist wälja wõib tellida, wastu wõetakse.

Nadrasid kirjaleid walitsuse poolt kooli juures enam ei awata.

Aupaklikult

K. Tritio.

Mõõdasugust.

Imelapsed.

Keegi Leonhardt Adelt awaldab ühes Hamburi ajalehes huwitawa kirjatüki imelastest, kelle üle siiamaani üleüldse wähe kirjutatud on. Tänini oli peale ilma imelapse, wäratsise kuulsa helilooja Mozarti, kelle suured waimuanded juba wäga wara, noores lapseeas imestust äratasiwad, wähe teisi teada.

Nüüd kirjutab Leonhardt Adelt weel ühest imelapsest, kelle warane wõistuse arenemine tõesti imelik olnud. See imelaps, nimega Christian Heinrich Heineken sündinud 6 webruaril 1721 a. Lübeckis. 10 kuu wanuselt rääkinud ta sadusasti ja pannud mõistlikkusi küsimusi oma hoidjatele ette: 12 kuu wanuselt teadis ta juba 5 Moosese raamatut peast ära jutustada 14 kuu wanuselt kõik Wana Seaduse, 15 kuu wanaduselt ka juba Uue Seaduse. Pooleteist aasta wanaduselt teadis ta juba üleüldist ajalugu, maadeteadust, Ladina keelt ja anatomiat.

Sarnase ebasijõudmise üle imestatud wanemad, ja wäikese Christiani kooliõpetaja soowitusel, wõtsiwad nõuks oma poega Taani kuningas Friedrich IV. ette seada. Wäikene Christian, kes siis juba 3. aastane oli, wõeti kuninga juures suure toredusega wastu. Riigi kõige tähtsamad õpetlased oliwad wastuwõtmise juures ja paniwad noorele teadusemehele küsimusi ette.

Ei olnud mitte harilik waatepilt, kus kolmeaastane lapsukene, kes pikalt teekonnast roidunud ja wäsinud, suurte isandate ees, mitmesugustele küsimustele peale wastust andis. Seal juures aga wahel jälle amme poole rõõkis kes teda oma rinnast toitis.

Kui ta Kopenhagenist Saksamaale tagasi jõudis, oli ta nii wäsinud ja nõrk, mille järeldusel ta haigeks jäi. Haigus ei murdnud aga siiski ta waimu jõudu ja kuni surmatunnini töötas ta mõistus imekspanewa määrilise teramusega. Ta suri külma rahu ja kindlusega, mida laste juures ialgi ette ei tule.

Praegu teatakse Londonist ühest uuest imelapsest, kolmekuusest tütarlapsest. Tähendatud lapsukene rääkida juba täie kindla healega, nagu 10 aastane. Mitmed arstid ja õpetlased on seda imelast waatamas käinud. Tema wanemad, hra ja proua Greid ei olnud mitte wähe imestanud, kui umbes nädal aega enne seda, kui tütrekene rääkima hakkas, kõwa healega käskiw hüüdis: „Mu käsi walutab!"

Imelapsed, keda tänini teada on, on suuremalt jaolt kõik nooreit surnud. Mozart oli peaaegu ainumas kes nende seast täiseealisena suri.

Õhtu.

Skizze.

Hämar tuba. Nurgas klawer ning selle ees mustasrüdes noor naisterahwas. Ta mängib kewade tagasi tulemise laulu. Taewased õrnad healed, kui katkend mai-kuu unenäoist wõi roode laul järwe põhjas. — nii waikne ja unistaw.

Tuba on hämar ning kurwalt waatab Gorky marmorist rinnakuju läbi rohilise. Wahete wahel raputab tuul akna kallal ning eesriided hakawad taiakesti liikuma. Siis jälle healed julged, tormawad.

Ta mängib õrna kewade unenägu talwe tuleku eel...

Aga minu süda on haige ja wäsinud haige ja wäsinud kui see wana paat seal mere rannal, kes korra armastajaid läbi woogude kaugete hommikuste wiis.

Ja soowised nii suured ja kõrged on wõrmaks langenud.

Sume igawewus on kaelas ja suwi mööda ning pea norus, unistades kõnnin ma wäiwiti mööda üksiku kanali kallast kus tuhanded mustad gondelid peadimehe ügetajasel aerutamisel tuulekiirusel edasi lendawad.

Elu kihiseb, möllab ümberringi, hall on taewas ja lootusleta lootusetus südames.

Ta mängib kewade tagasi tulemise wiisi. ... see mustas riides naisterahwas seal klaweri ees. Lumiwalged sõrmed lendawad üle klahwide ning Chopin'i rõemiad, hüpawad healed tungiwad, kõlawalt. Kaminas hõõguwad söed ning laual põlew lamp segab nurkades asuwaid warjusi.

Ta mängib Chopin'i, ning siis jään ma magama.

—r.

Eesti seltside teated.

Eesti Noorteseltsis (Офицерская, 54) laupäewal, 16. januaril, kell 9 õhtu kõne-õhtu. Järkab oma kõnet „Mehe ja naise õiguslise wahekord enne ja nüüd", üliõpilane A. Birk.

Üliõp. Abiandmise-seltsis (Демидовъ пер. 13) esmaspäewal, 18 skp. — tööõhtu.

Hariduse-seltsi V. osakonna laulukoori harjutus on teisipäewal 20 januaril kell 9 õhtu seltsi ruumides, Wassili saarel. Palutakse kõiki lauljaid ilmuda. A. K.

Wastutaw toimetaja A. Wares.
Wäljaandjad M. Jakson ja A. Wares.

Tellimine Eesti Kirjanduse-seltsi kuukirja

„Eesti Kirjanduse"

peale 1910 kestab edasi.

Kuukiri ilmub Eesti Kirjanduse-seltsi kulul korralikult iga kuu üks kord, wähemalt 500 lhk aastas ja toob hinnata kaasandena E. Kirjanduse-seltsi protokollid. Kuukirjas ilmuwad wõrdlemisi täielikemad kirjatööd, mis Seltsi tööpõllu üksikute harudega — kirjandus, teadus, kunst, rahwateadus, ja kodumaa ja selle tundma õppimine — ja nende soowitaga ülewaatlikult tutwustawad ehk uusi waguisi owitawad ajada. Lühemad arwustused talituwad hiljuti ilmunud raamatud läbi ja mõõdawad õigusest nende hinda. Sõnumid seltsi tegewusest ja „Toimetustest", koosolekute-kajeldused, keele-, kooli-, kirjanduse- ja ajaloo-toimekonna aruanded, uute liikmete nimed, surmaga lahkunud liikmete järelhüüded, tasu ülewaated jne hoiawad seltsi ja liikmeid alatises anmalises ühenduses ja oiaduses. Uute raamatute nimekiri toob kirjanduse sõpradele kõige wärskemaid teateid uuesti ilmunud raamatutest, kuulutused on kirjastajatele soowitawaks abinõuks, et wiibimata oma wäljaannete peale tähelepanemist juhtida.

1909 ja 1910 a. awaldawad „Eesti Kirjanduses" muu seas järgmised isikud järgmiste ainete üle kirjatöid: 1) Keeleteadus: Dr. H. Ojansuu, mag. Y. Kettunen, K. Leetberg, J. Jõgewer, J. Tilk, O. Põld, J. Tammemägi, K. Kull, K. Preisberg, P. Pirka-Antomardi. 2) Kirjanduse ajalugu: J. Jõgewer, G. Brante, J. Bergmann, M. Kampmann, A. Jürgenstein, N. Lüüs, J. Sarw. 3) Arheoloogia: A. Jürgenstein. 4) Folklore: M. J. Eisen, Dr. J. Luiga, Fr. Mikelson. 5) Ajalugu ja kultuuraajalugu: W. Reimann, J. Jõgewer, M. [illegible], Dr. O. Kallas. 6) Arwustused: a) ilukirjanduse kohta: A. Kitzberg, J. Aawik, M. [illegible], J. Jõgewer, Aino Kallas, M. Kampmann, K. Menning, B. Linde, W. Reimann, Dr. J. Luiga, G. Enno, Fr. Mikelson, b) ajaloo kohta: B. Linde, W. Reimann, J. Jõgewer, O. Kallas, c) majandusteaduse kohta: M. Ohas, A. Põllumaa, J. Tammemägi, J. Sarw, J. Bergmann, M. Kampmann, O. Põld, A. Jung, A. Kleinmann, H. Wall, d) arstiteaduse kohta: Dr. H. Koppel, K. Saral, e) loodusteaduse kohta: J. Sarw, Dr. N. Lüüs, K. A. Mikelson, f) usuteaduse kohta: A. Kallas, J. Kull, W. Reimann, h) kunsti kohta: K. Raud, jne. jne.

1910 a. aastakäigule on kaastööd lubanud ja osalt juba toimetuse kätte saatnud: Anjomardi, J. Bergmann, M. J. Eisen, G. Enno, A. Hanko, J. Jõgewer, A. Jürgenstein, Aino Kallas, O. Kallas, M. Kampmann, A. Kitzberg, H. Koppel, J. Kõpp, J. Kull, K. Leetberg, B. Linde, J. Luiga, K. Menning, M. Ohas, A. Põld, P. Põld, Kr. Raud, W. Reimann, A. Kull, J. Sarw, J. Tammemägi, A. Thomson, ja teised.

Peale selle on E. K. S. ajaloo toimekond toimetusele hulga wanemaid ülestähendusi ja mälestusi awaldamiseks saatnud, nõndasama tuttawate poolt kirju. Meie nimetame siin: 1861 aasta [illegible] ajalugu, C. R. Jakobsoni ja Kõrbera kirjawahetus, professor J. Köhleri kirjad Dr. Schultz-Bertrami kiri aastast 1870 Eesti tsensuri oludest ja politika seisukorran, J. Hurt kirjad ja muud.

„Kirjandusseltsi Uuemadel" tähendatakse uuel aastal sellega, et peale Eesti keele kirjanduse ka wõõrakeelseid Eesti rahwa kohta käiwaid kirjatöösid tähele pannakse. Algust tehakse juba esimeses numbris kus „Kolm tõusust ajaloolistest wenestamise päewilt" arutusele tulewad: K. W. Manaßeini readerimise aktid, D. W. Schahawskoi arhiivi dokumendid ja A. [illegible] mälestused.

Kuukirja „Eesti Kirjanduse" tellimise hind on postiga 3 r., talituse asemikkudelt Tartus ise ära wiies 2 rbl. 50 kop., nii Eesti Kirjanduse-seltsi liikmetel, kui ka mitteliikmetel. Üksik nummer 25 kop. Wõlgtellimised jääwad tähelepanemata. Adressi muutmine 10 kop.

Üksikud numbrid müüwad ja wõtawad tellimisi wastu järgmised talitusasemikud: **Tallinnas** A. Buschi raamatukaupl., **Pärnus** J. Karu ja A. Küni raamatukpl., **Wiljandis** H. Leoke raamatuk., **Tartus** „Postimehe", K. Sööt'i, ja K. A. Raud'i raamatukpl.

Tellimise adress: Kuukirja „Eesti Kirjanduse" toimetus, Tartus (Wene keeli: Въ редакцію журнала „Eesti Kirjandus" въ гор. Юрьевъ, Лифл. губ.)

„Eesti Kirjanduse" toimetus.

Hariduse-seltsi 5 jaoskond.

Von Derwisi saalis, Wassili saarel, 6 webruaril

Pidu-õhtu.

I. Kontsert.

II. Näitemäng: „Hans Hädawares.“

Suures wäljawalikus

Soome kirjapaberit ja kirjaümbrikka

soowitab Eesti kirjastuse-ühisuse

„Ühiselu“

raamatu ja kirjutusmaterjali kauplus.

Peterburis, Ofitseri uul., nr. 5.

Eesti ajakiri

„USK ja ELU“

(endine „**Waimulik Sõnumitooja**“)

ilmub Riias üks kord nädalas 1½ trükipoogna suuruses, Riia Peetri-Pauli Wennaste Seltsi kulul Ü.-Preestri A. Wärati toimetusel, järgmise ceskawaga:

I. [illegible] II. [illegible] III. [illegible] IV. [illegible] V. [illegible] VI. [illegible] VII. [illegible] VIII. Kuulutused.

„USU ja ELU“

tellimise hind [illegible]

üksik number 5 kop.

„USU ja ELU“

tellimisi wõtawad wastu kõik kohalikud preestrid ja köstriõpetajad ning [illegible] raamatukauplejad: **Pärnus** A. Küng, **Wiljandis** A. [illegible] Lehte trükitakse Riias Otto Rawitschi trükikojas, Wolli uulitsas nr. 5. Типографія Отто Рамича, [illegible] ул. № 5. Toimetuse praegune adress: Фелланская ул. № 7.

Toimetaja Ülem-preester **A. Wärat.**

Peterburi Eesti Laenu- ja Hoiu-Ühisus

Newski pr. nr. 1, kort. 12. A. Jansoni kursuste ruumides.

Avatud: Kesknädalatel ja reedetel kella 8—10 õhtu.

Wõtab raha hoiule hoiukidelt. Maksab hoiusummade pealt 4½—6%.

Laenusi annab ainult liikmetele.

A. Jansoni raamatupidamise kursused

Demidow per. 5. Jaoskond Newski pr. 1.

Januarikuu awatakse uued grupid — päewased ja õhtused, ja panga arwetepidamise kursus

Wastuwõtmine: Newski nr. 1 kella 11 kuni 12 päewal ja Demidow per. 5 „ 7 „ 8 õhtul.

Esimene Eesti wõerastemaja ja restoran „TIROL“

Peterburis, Ofitseri uul., nr. 17.

Tähtis kõikidele pealinna eestlastele ja **iseäranis neile, kes wõjataluluse pärast kodumaalt pealinna sõidawad.**

Kõiksugu kodumaa söögid
Õlled kodumaa wabrikutest
Odawad ja awarad numbrid
Eeskujulik puhtus

Korralik, ausa ja viisakas teenimine
Räägitakse Eesti keelt
Kabinetid, billard
Söögid ja juuvistied: nabid, liköörid, weinid ja õlled.

Odawad hinnad

Kõiki wanu ja uusi sõpru palun lahkesti esimest Eesti wõerastemaja ja restorani waatama tulla.

Aupaklikult **Aler. Lüüde ja Ko.**

Вновь обор[illegible], [illegible] всѣмъ [illegible] требованіямъ

ВОДОЛЕЧЕБНИЦА И ЭЛЕКТРО-СВѢТОЛЕЧЕБНИЦА

съ примѣненіемъ физическихъ методовъ леченія.

ДУШИ: Шарко, шотландскій, круговой,

ВАННЫ: свѣтовыя, углекислыя, полуванны, паровыя, суховоздушн., гидроэлектр., обливанія, обтиранія, мѣстн. свѣтолеч.

Рентгеновскій кабинетъ, токи Тесля д'Арсонваля и равно и различн. виды электричества.

МАССАЖЪ вибраціонный и ручной.

„ВОЗНЕСЕНСКАЯ ЛЕЧЕБНИЦА“

Противъ церкви Вознесенія.

Вознесенскій пр., д. 27. Тел. 221-81.

АМБУЛАТОРІЯ

пріемъ по всѣмъ специал. врачами-спеціалистами отъ 9 ч. у.—11 ч. в.

Плата за совѣтъ 50 к.

СТАЦІОНАРНОЕ ОТДѢЛ.

Общія (съ плат. отъ 4 р.) и отд. палаты (отъ 5 р.) для сердечныхъ, хирургическ., мочепол., глазныхъ и внутрен. (острозаразн. не приним.).

АКУШЕРСКО-ГИНЕКОЛОГ. ОТДѢЛ.

ЗУБОВРАЧЕБНОЕ ОТДѢЛЕНІЕ.

ЛѢЧЕНІЕ АЛКОГОЛИКОВЪ ГИПНОЗОМЪ.

ВОЛОСОЛЕЧЕБНОЕ ОТДѢЛЕНІЕ.

Eesti Noorsoo-selts

(Офицерская, 54)

spordiosakond.

24 januaril, s. a.

I talwine lõbu-wäljasõit

„**Jukki**“ liumägedele.

Osawõtta soowijaid palutakse üles anda kesknädala ja laupäewa õhtul, kell 9, seltsi korteris.

Juhatus.

Eesti Noorsoo-selts.

(Офицерская, 54).

Eesti kirjanduse ja loodusteaduse **alad** ettelugemised kui ka **Saksa keele, koolilaulu** ja **muusika-kursused kestawad edasi. Maks:** iga ettelugemise pealt **10 kop.**, **Saksa keele** — 2 tundi nädalas, **4 rbl.**, kuni kewadeni ja koolo-laul ja muusika — 2 tundi nädalas, **4 rbl. kuus.**

Uusi osawõtjaid palutakse isiklikult kursuste asjaajajale hra Bleimannile, Офицерская 54, üles anda.

Suur wäljawalik kooli ehftisi.

Edasimüüjatele head protsendid.

„ÜHISELU“

raamatu- ja kirjutusmaterjali kauplus.

Peterburis, Ofitseri uul. nr. 5.

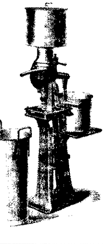

Wõi meistritele

Teatame, et meie ladult

Спасскій пер. № 3.

igal ajal saadawal on

Alfa Lawal

ja teised koore lahutajad ja nende üksikud jaod. — Ka müüme wõi masinaid, wõi pressisi ja kõiksuguisi tarbe asju piima-talituse [illegible], nagu ka piima nõud, piima kannud j. n. e.

Oma kauba saatjatele iseäranis kindlad tingimised.

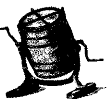

C. Nurk & A. Nursy.

„Pealinna Teataja“

tellimine 1910 aastaks kestab edasi.

„**Pealinna Teataja**“ ilmub [illegible]

„**Pealinna Teataja**“ [illegible]

„**Pealinna Teataja**“ wõtab kodumaa seltskonna püüete ja awaliku elu [illegible]

„**Pealinna Teataja**“, kui pealinna leht, saab palju kergema waewaga, kui kodumaal ilmuwad lehed [illegible]

„**Pealinna Teataja**“ peab oma rahwa paremate [illegible]

„**Pealinna Teataja**“, kui [illegible]

„**Pealinna Teataja**“ peab rahwusliku [illegible]

„**Pealinna Teataja**“ kaastöölisteks on suur hulk meie [illegible]

„**Pealinna Teataja**“ lisaandeks tulewal aastal on 50 kop. lisamaksu eest

Seadus ja Kohus,

mis cand. jur. M. Pungʼa toimetusel 12 poogna suuruses aasta jooksul ilmub ja 75 kop. lisamaksu eest

„Eestimaa Talurahwa Seadus“

[illegible] aastal jõuawad riigi seadusandlisest kogudest palju tähtsaid seadusi läbi. „Seadus ja Kohus“ [illegible]

„**Pealinna Teataja**“ **tellimise hind on:**

12 kuu peale	4 rbl.	—	kop.
6 „ „	2 „	50	„
4 „ „	1 „	[illegible]	„
2 „ „	— „	70	„
1 „ „	— „	35	„

Wäljamaale 6 rubla aastas.

Juuresowijatele saadetakse proowinumbreid. Lehe-tellimisi palutakse wõimalikult [illegible]

„**Pealinna Teataja**“ **toimetus ja talitus.**

„МЫЛО НЕСТОРЪ“

НЕВСКАГО СТЕАРИНОВАГО ТОВАРИЩЕСТВА.

Продается вездѣ. Въ случаѣ затрудненія въ полученіи обращаться въ Дѣло Товарищества, С.-ПЕТЕРБУРГЪ, НЕВСКІЙ ПР. № 25.

---

2 r. 75 kop. eest saadan postiga peale-panduse maksuga ilma käsirahata 4½ arschinalise uisi „Triumph“ [illegible] **meester. ülikonnaks.** Riiodawa hinna peale waatamata on riie willane (mitte puuwillane) ja on temal kõik kõigewa-rema riide omadused — ülikestew, prak-tiline ja ilus. Wärwid: must, t. sinine, pruun, oliiwiline. Kättesaatmine 55 kop. 2 tükki [illegible]

2 ülikonna jaoks 5 rbl. 50 kop. ja 55 kop. saatmise eest. Kolme wõi enam tüki tellimise juures saadan omal kulul. Tellimisi adresseerida saksa wõi wenekeeles:

г. Лодзь, № 104 м., фабриканту Зигмунту Розенталю.

Ignie [illegible]

hea korwalt teenistus kuni 50 rubla kuus, ilma oma elukoha muutmiseta. Ligemaid teateid saadan ilma hinnata adr. Русь Лифл. губ. почт. ящ. № 115.

Gatschinas müüb „Pealinna Teataja“ üksikuid numbrid ja wõtab tellimisi wastu **P. L. Ossenbergi** raamatukauplus, пр. Импер. Павла 1.

Uuemad tooded Eesti kirjanduses:

Eesti luule, kogu Eesti luuletusi, 1 rbl. 50 kop.

Solidarismus — Rud. Treial, 60 k.

Liiwimaa ojaeg. Mälestuste[illegible] [illegible] — G. Merkel, 1 rbl.

Noor-Eesti III, 2 rbl.

Eesti Hariduse-seltside aastaraamat 30 kop.

Noored hinged — [illegible] 90 k.

Eestlaste sugu — M. J. Eisen, 7 k.

Maarma lapsed — Arwid Järnefelt, 30 kop.

Rahawaeliste uuendus reel — [illegible] mus, 25 kop.

Ostmüütimised ja intsitalismus, 2 k.

Saada „**Ühiselu**“ raamatukauplusest, Peterburis, Ofitseri uul., nr. 5.

Maa

suwe ja talwe elukohaks

5 min. merest, 20 min Peterburist. Sestrorezki raudtee-[illegible] läbilõike [illegible] peale lühendab teekonda kuni 10 min.

Olgino

(kõrge)

2 [illegible] kõrgem. Lahta [illegible] juures, Sestrorezki raudtee ääres, Kraaw Stenbock Fermori mõisas.

Kõrinnets. Liiwane. Meri lähedal.

[illegible] telefonidega ühendatud.

Maatükid [illegible]

Järelmaksule sobiwate kaubatud tingim.

Kontor Lahta jaama juures, Sestrorezki raudt. ja Newski prosp. 4[illegible] [illegible]

Maa

suwe ja talwe elukohaks

küla **Lewaschowo** jaama juures.

Soome raudt.

70 rongi igapäew.

Mets, järw.

Abrosimia kaewud.

Wäsi [illegible] ja korraldatud [illegible]

Maaruuma M. 26 Wäikemill[illegible]

Maatükid

400 □ sült 2 rbl. peale.

Lisakasu [illegible] ilma [illegible].

Kontor [illegible] peal [illegible] ja Newski 4[illegible], kor. [illegible], telef. 25 [illegible]

Ettekuulutaja

Marie Iwanowna Ter—n.

[illegible] ettekuul. pr. [illegible] ettekuulutamine. Annan nõu, mis ettewõtta. Karakteri wäljanuur käel ja parkmp. järel. Гороховая 21, кв. 4, kella 10—2 ja 3—9. Maks 1 rbl., kehwadele 50 kop.

Õpipoisid ja tublit töötegijat [illegible] mudeli töösturesse. Wõetakse tellimisi kõiksuguste walamise, mudelite erilise [illegible] peale wastu. Серпіевскій пер. № 6, кв. 36. Balti waksali lähedal.

Dr. L. JAKOBSOHN.

Syphilise, wenerika-, naha- ja suguliku närtuse (elektri arstimine) spetsialist. Iga päew 9—11 hom. ja 5—8 õhtul, pühapäewadel kella 10—1 p. **Забалканскій пр. (уг. 3-й роты) д. 31, кв. 6.**

Dr. A. Lossmann

sisemised haigused.

Haigete wastuwõtmine teisip. ja reedel kella 5—7 [illegible] õ. Puhap. ja neljap. kella 3—4. Спасская ул. 26 Znamenskaja ligidal. Telefon 82—09

Tripper ja syfilis

igap. 8—1 ja 5—11. Nikolaewskaja 42

Dr. Trok.

Lijaw ämmaemand

Annab lahkesti abi ja nõu igal ajal. Церковная 4-а, кв. 2. Telef. 241—21

Hamba-arst

Ch. Tikkas.

Mohowaja nr. 5, kort. 16.

Hamba wäljatõmbamine ilma waluta. Hammaste plombeerimine ja kunsti hammaste panemine.

Hambaarst

M. Joelson, Новый пер. 5, кв. 37. уг. Казанск.

Plombeerimine, Kunstlikud hambad **plaatega ja ilma selleta.**

Töölistele poole hinnaga.

Wäljatõmbamine ilma waluta 5—9 õ. pühapäewal kella 10—6.

Masinas arstigümnastika elektrimas. Annan nõu suguorgani haiguste arstimises.

Weid. mas. **P. W. Soots.**

Невскій пр. № 140 кв. 25.

Tarwitatakse korralikku

köögitüdrukut

kes kolme toitu wõtab walmistada. Palk 11 rbl. Ilma soowitusteta palutakse mitte tulla. Кронверкскій просп. № 39—1 домовладѣльцу.